

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR) HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST) TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Fa. Wed. H. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar niet alleen Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerden. Door Uwe benoogde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden. Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: Voor de Suriname-Film: — Uit de Oude Doos. — Feuilleton. — Een Adresboek voor de Nederl.-Indische Nijverheid. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen. — Mutaties van 8 tot 15 Febr. 1922.

Voor de Suriname-film.

Sinds verleden week ontvangen van:
Suriname Studie-Syndicaat f 50.—
L. J. R., Amsterdam „ 5.—
Wie volgt?

Uit de Oude Doos.

(Vervolg).

Met de nieuwe heeren waren nieuwe wetten gekomen. Sir Thomas Stamford Raffles had spoedig na zijne installatie als luitenant-gouverneur het aanzijn gegeven aan de *Java Government Gazette*, waarvan het eerste nummer de dagteekening droeg van 29 Febr. 1812. Een uitgebreid verslag van het koninklijk verjaarsfeest verscheen in de kolommen van dit blad. De landvoogd zelf was destijds met zijne echtgenoot op dat oogenblik te Semarang, doch de vice-president van den Raad van Indië, mr. Muntinghe, bood den ingezetenen der hoofdstad in het gouvernementshotel op Goenong Sari een lusterrijk festijn aan, waarbij de eereplaats werd in-

genomen door den voornaamsten leider der krijgsoperaties en veroveraar van Java, kolonel Gillespie. Overal, in huis en tuin, blonken dien avond de verlichte letters G. R. (Georgius Rex); overal was licht en leven en opgewektheid. Niemand, die de Hollandschen juffer in den arm van den Britschen cavalier door de danszaal zag zweven, zou geloofd hebben dat deze twee nationaliteiten nog kort te voren elkanders vijanden heetten; de strijdbijl scheen nu tusschen hen begraven te zijn. Muntinghe was Hollander, maar had van zijne Britsche sympathieën nimmer een geheim gemaakt, en het was aan zijn welbespraakten mond alleszins toevertrouwd de feestrede uit te spreken. 't Was er een op rijm en gelijk zich denken laat kwam er veel in voor van Britsche grootmoedigheid en Fransche laaghartigheid. „And those“, zoo besloot de spreker:

— who once were doomed to pay
Obedience to a Frenchman's sway,
Who now embrace Britannia's cause,
And live beneath her milder laws,
With grateful hearts have met to sing
On this great day: God save the king!

Na de officieele toosten: op den koning, op den prins-regent, den hertog van York, lord Minto, Sir Thomas Stamford Raffles, enz. volgden de semi-officieele, en eindelijk de niet-officieele. Het stond geschreven, den volgenden dag in de *Java Government Gazette*, hoe de „ladies of the settlement“ onder homerische toelichtingen bij den beker herdacht werden, en dat bij een heildronk van een ijsbreker onder de gasten: „May the ladies ever smile, and the gentlemen be amorous!“ de opgewondenheid geen palen meer kende; zóó, dat het voor gezegde ladies raadzaam werd om de feestzaal te ver-

A B M

INDISCHE UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHÉ
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Kleeding naar maat

gedurende de maand Februari speciale goedkope aanbieding der nieuwe modellen van het a.s. voorjaar seizoen

Costumes naar maat . . fl. 98.
Mantels naar maat . . fl. 69.

Den Haag Spuistraat 8

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 ^{hoek} Heeregracht - Amsterdam

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansons & Jansen
FRIEZENVEEN
Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

H **Hammond School en COPIEERRIJCHTING**
Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
(Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich
beleefd aan als oudste inrichting op
dit gebied voor de levering van correct
schrijf- en copieerwerk.
Strengste discretie verzekerd. **S**

Huwelijks-Uitzetten
Uitrustingen voor Indië
Luiermanden
Door onze veeljarige practijk kunnen wij
U het beste leveren, in de meest kostbare,
maar ook in de eenvoudigste uitvoering.
Bij elke hoeveelheid leveren wij ook:
Lingeries - Bedlinnens - Tafelgoederen
Huishoud- en Stukgoederen
Zichtzendingen, ook voor de Tropen, op
iedere aanvraag franco.
**Specialiteit: Tafel-, Bed-
en Huishoudlinnens**
voor Hotels, Restaurants, enz.
Monsters op aanvraag
Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

Om goede zaken te maken
is het noodig goede waar te leveren.
Doch het publiek moet weten dat gij
die levert. Dat bereikt gij alleen door
goede en voortdurende reclame.
GEBRUIK DIT BLAD
VOOR UW
Reclamecampagne.

laten. Waarna ze misschien door even zoovele fles-
schen portwijn vervangen werden. Dit vermeldt de
kroniekschrijver wel is waar niet, doch het was vol-
gens de goede oude tafelwet in Engeland.

Te Semarang, toenmaals de tweede hoofdplaats
van Java, was er vooral niet minder leven in de
brouwerij; de tegenwoordigheid van den luitenant-
gouverneur en zijn eerste vrouw (zij zou later in
het park te Buitenzorg begraven worden) gaf een
prikkel aan de feestvreugde. Ook daar volop mu-
ziek en dans, en een souper voor 300 gasten, ter-
wijl men aangekeken vindt, dat in het residentie-
huis, waar Raffles en zijn vrouw het feest presi-
deerden, en op het ruime erf daaromheen niet min-
der dan 620.000 lampions hingen. (Wie was de on-
gelukkige, die dat cijfer bij elkaar moest tellen?)

Op den maaltijd volgde een elegant entertain-
ment, toen een doorgezwerde nacht, en het ver-
schilde maar weinig of de stralen van de opkomen-
de zon hadden de draaiende zonnen van het vuur-
werk nog begluurd.

In den eerste der vijf jaargangen van de *Java
Government Gazette* vindt men dit feest ter eere
van *Georgius Rex* uitvoerig beschreven. Waarschijn-
lijk wel in een extra nummer, want hoewel deze
courant evenals hare voorgangster slechts eenmaal
's weeks verscheen, wanneer er gewichtig nieuws
in de kolonie kwam of eene buitengewone gebeur-
tenis voorviel, werd ook tusschentijds, in de Com-
pagniesdrukkerij op Molenvliet, een nummer gere-
digeerd en ter perse gelegd. De prijs van de *Bat.
Kol. Cour.* had bedragen 20 rijksd. 's jaars, vooruit
te betalen en zonder aanspraak op restitutie bij
overlijden, vertrek of opzegging binnen 't jaar. De
redacteur, het laatste professor honorair Ross, ge-
noot van de opbrengst 40 proc. en de secretaris der
regering, aan wien de censuur was opgedragen, 10
proc. In zijn *Staat der Ned. O. I. Bezittingen* had
Daendels van deze zijne schepping durven zeggen:
„dat zij zeer veel heeft toegebracht om de nieuwe
inrigtingen de algemeene goedkeuring te doen weg-
dragen, en wegens de rechtvaardigheid van het gou-
vernement de diepste indrukken te verspreiden;
iets waaraan te voren, toen men integendeel alle
middelen in het werk stelde om den staat van
zaken te verduisteren, in het geheel niet gedacht
werd.“

Raffles ging verder nog; niet gelijk Daendels
achterna en met woorden, maar in de praktijk. Hij
of zijne regering schijnen zich weinig om de *Ga-
zette* en de strekking er van bekreund te hebben.
Behalve dat deze Brit bij vrijzinnige beginselen om-

trent openbaarheid was grootgebracht dan de Hol-
landsche mandarijnen uit de school van Heeren
Meesters, hij was er de man niet naar om zich aan
koud water te branden. Zijn vaste blik doorgrondde
van den aanvang hoe ver de invloed van de *Gazette*
wel gaan kon. Hij was meester van de positie en
behoefde niemand rekenschap te geven dan den
onderkoning van Britsch Indië, lord Minto. En hij
scheen de meening toegedaan van een Frederik de
Groot, die eens een tegen hem gericht schotschrift
ongestraft liet, met de opmerking: Een Pruisische
onderdaan mag alles schrijven wat hij wil, en een
Pruisische koning mag alles doen wat hij wil!

Inderdaad, ofschoon deze courant eene „govern-
ment gazette“ heette, en de officieele publicatiën
er ook hun vaste plaats hadden, de rest werd ge-
vuld met allerlei banale onderwerpen en losse be-
richten, soms wel in den trant van een *Journal
pour rire*. Ja, schreef E. de Waal in het *Indisch
Magazijn*, „de overige ruimte vinden wij dikwerf
ingenomen op eene wijze, niet alleen met de verei-
schten eener gouvernementscourant strijdig, maar
die zelfs het denkbeeld moet uitlokken dat men er
zich op toelegde om het karakter der *Gazette* zoo
anti-officieel mogelijk te maken.“

Van zulk een tam orgaan had de regering niets
te vrezen. En zoo hier al een dwarskijker een oog
in 't zeil en den duim op 't zundgat hield, voor 't ge-
val dat er staatsgefahrliche artikelen mochten in-
sluipen, de risico was niet groot. De gezindheid der
burgerij werd vredelievend, het getal der Jacobijn-
nen en onverzoenlijken gering. Gewis bestonden er
ettelijke, en scherpe gemarkeerde karakterverschil-
len tusschen den Britschen meester en den Holland-
schen onderdaan, maar beide natiën waren ver-
eenigd in hun afkeer van het Napoleontische sabel-
regiment. En bij iedere nieuwe tijding omtrent de
grote gebeurtenissen, welke Bonaparte's val vooraf-
gingen, verheugde men zich gemeenschappelijk en
beheldde de *Gazette* het verslag der gevierde feesten
met bijvoeging van al de voorgedragen verzen, al
de ingestelde heitronken — *la mer à boire!* Daar-
bij werd strijk' en zet de opgaande zon gehuldigd,
gelijk gebruikelijk. De luitenant-gouverneur be-
kwam van deze Hollandsche gemeente veelal de
kroon op 't hoofd; in sociëteiten, in schouwburg en
danszaal had men den mond vol van „our worthy
governor.“ Later zou dat anders worden, toen in
weerwil van zijne dringende vertoogen de veelbelo-
vende kolonie weder aan hare oude meesters werd
teruggegeven, toen hij van luitenant-gouverneur
over den O. I. Archipel teruggezet was tot gouver-

Feuilleton.

Op Stoomschepen vóór den grooten oorlog
Door Dr. H. Breitenstein.

In het jaar 1912 maakte ik een kleine rondreis
in de Molukken met het doel, gegevens te verza-
melen voor de uitgave van het 4e gedeelte van mijn
boekwerk „21 Jahren in Indien“ onder den naam
van „Molukken“. Het werd pas in 't jaar 1914 be-
eindigd, maar de uitgevers hadden bezwaren tegen
de uitgave gedurende den oorlog en zoodoende
bleef het manuscript rustig in mijn schrijftafel
liggen.

Het eerste hoofdstuk houdt zich bezig met mijne
talrijke scheepsreizen naar en in Indië en ik ver-
onderstel, dat het medegedeelde thans niet van al-
gemeen belang ontbloeit is, daar het wereldverkeer
niet slechts weer geopend is, maar ook weer een be-
langrijke vlucht genomen heeft.

Tot nu toe ben ik 4 maal naar Indië gegaan en
ik heb aldaar herhaaldelijk naar verschillende eilan-
den reizen ondernomen, waarbij ik dikwijls 1-2
weken op zee was; ik heb dus het leven op talrijke
schepen leeren kennen en de gelegenheid gehad ach-
ter de coulissen te kijken, d.w.z. van de administra-
tie van deze drijvende hotels op de hoogte te komen.

F. C. DE BRUYN
eenigst adres voor de bekende
„Parakan Salak“ Thee,
f 1.00 per pond.
NEEMT PROEF.
Danckertstraat 43. Tel. M. 4088 en M. 4089

Elke maatschappij geeft aan hare stoomschepen
een kenmerk en elk schip heeft zijn eigenaardig
karakter.

Ik heb gereisd met stoomschepen van 9 maat-
schappijen, t.w.:

- 1°. Met twee van de Rotterdamsche Lloyd;
- 2°. herhaaldelijk met schepen der oude N.-I. Stoom-
vaart Mij., welke in 't jaar 1889 geliquideerd is;
- 3°. met die van de Mij. „Nederland“;
- 4°. met een oorlogsschip;
- 5°. dikwijls met gouvernementsschepen;
- 6°. met de „Messageries Maritimes“;
- 7°. met een van de „Noordduitsche Lloyd“;
- 8°. met een van de „Oostenrijksche Lloyd“;
- 9°. herhaaldelijk met de schepen van de Pakket-
vaart-Mij.

In het jaar 1876 maakte ik mijne eerste zeereis
op de „Friesland“ van de „Rotterdamsche Lloyd“,
welk stoomschip een jaar later met man en muus
in de Biscaysche Golf is vergaan. Het was geen
groot schip en geen snelvaarder en maakte toen op
mij in menig opzicht de impressie van een groot
eerste-rangs-hotel, al hadden wij bij den equator
geen ijs meer. Eerst later, d.w.z. nadat ik veel op
zee gezwoegen had, kwam ik tot het bewustzijn,
dat ook op de „Friesland“, zoo als op andere sche-
pen, veel voor verbetering vatbaar ware geweest.
Veel is sedert dien tijd op alle schepen veran-
derd en verbeterd. Maar op alle reizen van langen

PERRY & CO.
AMSTERDAM - ARNHEM - 's-GRAVENHAGE
UTRECHT - GRONINGEN
HUTKOFFERS

Maatschappij van Brandverzekering v. h. Koninkrijk der Nederlanden

Opgericht 1838

te 's-HERTOGENBOSCH

Opgericht 1838

DIRECTEUR: JHR. P. J. S. M. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — ADJUNCT-DIRECTEUR: JHR. P. J. O. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — COMMISSARISSEN: MR. H. J. VAN LEEUWEN, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. F. X. VERHEIJEN, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. H. F. J. M. VAN ZINNICQ BERGMANN, Industrieel te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Directeur der Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering te Amsterdam. H. F. W. M. VAN BAER, Apotheeker te 's-Hertogenbosch. CONSTANT M. J. H. TILMAN te 's-Hertogenbosch.

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000. — GERESERVEERDE BATEN OP ULTIMO DEC. 1920 f 786.057.93.

DE MAATSCHAPPIJ VERZEKERT ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OP VASTE PREMIËN TEGEN BRAND- EN INBRAAK.

neur, feitelijk resident van Benkoelen, de overgave van Padang aan de Hollandsche commissarissen door onaannemelijke voorwaarden verwaarde, in zijn *History of Java* het Hollandsche bestuur als een wanbestuur en den „Dutchman” als een duisterling brandmerkte, in Palembang tegen Nederlandsche invloeden intrigeerde, en door de stichting van Singapore Batavia naar de kroon stak.

In die nadagen van zijn openbaar leven keerde het tij en werd de voormalige weldoener der kolonie tot schuurpaal voor Nederlandsche verontwaardiging, tot representant van het „perfidie Albion”. Doch in den aanvang van het Britsche tusschenbestuur was alles nog hotertje tot den boom. In de verkettering van het Napoleonische régime gingen Hollandsche en Engelsche gevoelens samen en ontlastten zich in eenzelfde „blijdschaps-onweder”, telkens wanneer het zeilschip de tijding meebracht van eene nederlaag des geweldigen. Voorts droeg de houding van den nieuwen meester des lands er toe bij de beide volken tot elkaar te brengen. (Er werden zelfs huwelijken gesloten tusschen Britsche officieren en Hollandsche meisjes). Want zoo Raffles uit een staatkundig oogpunt een felle hater van de Hollandsche Mynheers en hun regeeringsbeleid was, hij aanvaardde gaarne de diensten van bekwaame Hollanders gelijk Muntinghe en Cranssen, en in den omgang met de Nederlandsche kolonie toonde hij zich minzaam en hoffelijk. Niet het individu, maar het stelsel gold zijn aikeer. De voormalige O.-I. Compagnie was hem een doorn in 't oog en van hare roofzuchtige dienaren sprak hij verachtelijk als van „the corrupt servants of a bankrupt company” (eilieve, de Engelsche O. I. Comp. was niet veel beter geweest) maar de overwonnenen bejegende hij als een Britsch gentleman.

Evenwel, vóór alles bleef hij Engelschman, bedacht op de grootheid en de gezagsuitbreiding van „Old England”. Vandaar dat hij niet steeds rekening hield met de belangen der kolonie, of die bij Engelsche belangen achter stelde. Eene kolonie, waarin de anti-Engelsche elementen bedwongen werden door Britsche garnizoenen, terwijl de rest — want niemand kon toen weten dat de Engelsche heerschappij over vijf jaren weer verdwijnen zou — in hem de opgaande zon huldigde. Onbewust handelde hij aldus in den geest van hetgeen vader Cats leerde: „Men behoeft het hondeken geen brood te geven soo langh het kwispelsteert”; en de leeuw, waarvan de dichter zong, kon in dit geval de leeuw uit het Nederlandsche wapen zijn:

duur bevonden zich aan boord twee „blinde Passagiers”, t.w. de ondeugende Amor en de twistzieke Eris. Wat deze twee onsterfelijken toen op een schip konden presteeren, is ongelooflijk. Het gebeurde toen dikwijls, dat de passagiers 1—2 weken lang niets dan hemel en water *) zagen; de verveling en het gebrek aan bezigheid gedurende een vaart van 4—6 weken bracht je onder het juk van deze twee vijanden van een kalm, rustig samenleven. Het gedeelte der passagiers, die deze twee rustverstoorders op behoorlijken afstand weten te houden, verheugen zich met deze variaties in 't anders monotone leven aan boord, maar de slachtoffers van deze twee onrustige geesten lijdten er dikwijls onder, al brengt nu en dan Hymen later het werk van den ondeugenden Amor een vervolg in een meer of minder gewenschten vorm. Romans en toneelstukken hebben vaak genoeg dit onderwerp behandeld, zoodat ik geen voorbeeld uit mijne ondervinding behoeft mede te deelen.

In oude tijden waren veiligheidsmaatregelen voor het geval van ongelukken zeer gebrekkig. Ik zag b.v. op geen enkel schip nu en dan het drinkwater in de reddingsbooten verwisselen. De kleine vaatjes met drinkwater, bij het begin der reis aan boord gebracht, bleven dus weken lang in de reddings-

*) Op de „Friesland” hebben wij b.v. van Aden tot Padang geen land gezien.

Al quispelt Leeuwte met den steert,
Al troetelt Leeuwte synen weert,
Al janekt' el met een luyde stem,
Al loopt' el voor en achter hem,
Al sit het beestje geestigh op,
Al draeyt het als een snellen top, *)
Al biët het dickmael synen poot,
Ten kryght niet altyt witte-broot. Enz.

S. KALFF.

*) Tol.

Een Adresboek voor de Nederlandsch-Indische Nijverheid. *)

De belangrijkheid van de Ned.-Ind. Nijverheid kan reeds blijken uit de noodzakelijkheid van de verschijning van bovengenoemd adresboek, een groot 8vo boekdeel, bevattende ettelijke honderden bladzijden, waartusschen ingelascht een legio van advertenties.

In het voorwoord lezen wij, dat dit adresboek het tweede is na de verschijning van het eerste adresboek voor de Ned.-Ind. Nijverheid in 1916 als een uitgave van de toen nog bestaande en sinds Augustus 1918 in twee afdelingen — de één voor de Nijverheid en de andere voor den Handel — gesplitste afdeling Nijverheid en Handel.

De opbloei van de Nijverheid in de jaren 1916—1921 maakte dat het eerste adresboek niet meer was te gebruiken. Een goed teeken op zichzelf. Met het gelij moet men de bakens verzetten en zoo geeft dit adresboek nu een zooveel mogelijk volledig overzicht van de thans bestaande nijverheid in het Grooter-Nederland aan gindsche zijde van den Ocean.

De eerste uitgave bepaalde zich nog tot die bedrijven, die minstens 5 betaalde arbeiders bezaten. Voor de samenstelling van dit nieuwe adresboek werden de door de Afdeling Nijverheid van het Dept. van Landbouw, Nijverheid en Handel benoemde gegevens met groote welwillendheid verstrekt door de Afdeling Handel, de Bestuursambtenaren, de Secretarissen van Gewestelijke Raden, de Gemeentebesturen, de verschillende Departementen en de daaronder ressorteerende diensttakken, de groote

*) Adresboek voor de Nederlandsch-Indische Nijverheid. Uitgave van de Afdeling Nijverheid van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Indonesische Drukkerij, Weltevreden, 1921.

booten liggen, zonder dat de inhoud werd vernieuwd. Iedereen zal weten, dat het water in zulk een geval b.v. 14 dagen geëxposeerd aan de hooge temperatuur der tropen in houten vaten bewaard bleef, dus in een verregaand stadium van rotting komen moest.

Niet meer zorg werd besteed aan het scheepsbeschuit, volgens voorschrift in de reddingsbooten meegenomen. Op een Indiëvaarder liet ik mij eens het beschuit toonen; het was hard als steen en er krioelden honderden maden in. Ook de alarmoefeningen, welke zeer doelmatig zijn, werden toen slechts bij uitzondering gehouden.

Sedert dien tijd is reeds in menig opzicht eene belangrijke verandering en verbetering gekomen. B.v. uit de courantenberichten is het mij bekend, dat het getal der reddingsbooten belangrijk vergroot werd; vóór den oorlog was er haast geen een schip, dat voldoende reddingsbooten meenam, d.w.z. om bij een schipbreuk alle passagiers en matrozen uit een zinkend schip gelijktijdig in veiligheid te brengen.

Met een oorlogsschip ging ik den 1en Januari 1880 van Moeara Teweh naar Boentok (Borneo). Mijn dagboek rept met geen enkel woord van de hygiëne en bouwtrant van dit schip, omdat het in buitengewone omstandigheden verkeerde. Het kwam n.l. den dag te voren, met den assistent-resident M. aan boord, naar Moeara Teweh, met op-

Firma AUG. SVELKOU

Heerenkleeding naar Maat

Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt geïllustreerden Catalogus

Dans- **Instituut**

B. STERNFELD

Leerling v. h. Instituut Jacques Dalcroze te Genève

Koningin Emmakade 133 Tel. M. 3348
'S-GRAVENHAGE

Onderwijs in
Modern Dansen
alsmede in
Klassiek,
Plastiek
en Rhythmische
Gymnastiek.

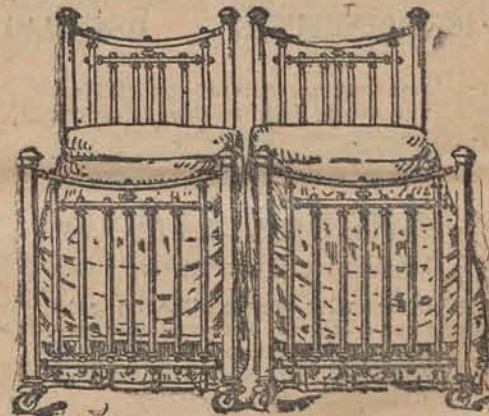
W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON H. 2120

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8¹/₂—12¹/₂ en van 2—6 uur.

Adverteeren doet verkoopen.

The English Sport Stores

Frederik Hendriklaan 85
The Hague

Sport articles and clothing of every description

KON. ERK. PITMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie,
Boekhouden, Staatsinrichting.

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. v. D. VEEN.

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1183

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 0/0 gewaarborgd.

HESSELS & MAKES

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel

Huis 1ste rang voor Luxe-
en Orthopaedisch Schoeisel naar maat

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

ACADÉMIE DE DANSE MODERNE

N. DE PARMENTIER

BEZUIDENHOUT II DEN HAAG

Aanvang der privaat- en clublessen medio October. Desgewenscht worden ook lessen ten huize der families gegeven. Aan onze academie is voor dit seizoen verbonden

ANGÈLE SYDOW

Leerares v. h. Conservatorium R'dam

onder wier persoonlijke en artistieke leiding Privaat- en Clublessen in Rhythmische Gymnastiek Klassieke en Karakter Dansen worden gegeven.

Spreekuren dagelijks BEZUIDENHOUT II van 11-1, van 2-4 en van 6¹/₂-7¹/₂ uur. Prospectus op aanvraag.

Perfect Boston, Fox-trot en One-step of Tango voor f 30.-
in zes privé-lessen, bij **Bé W. Meulman** (v. d. Haagen's Dans-Instituut)
Willemstraat 20-22 - 's-Gravenhage - Tel. N. 3068
Modernste stijl en variaties door hem uit Londen en Parijs medegebracht. Vraagt inlichtingen bij het goede Haagsche publiek.

en kleine Nijverheidsondernemingen en de groote Handelsfirma's. Door de groote door hen allen betoonde hulpvaardigheid hebben zij de uitgave van dit adresboek mogelijk gemaakt.

Verder als inleiding een opgave van Openbare Instellingen in Ned.-Indië van interesse voor de Nijverheid, als: de Afdeling Nijverheid van het Dept. met haar personeel, de Gouvernements-laboratoria, die onderzoek verrichten voor particulieren, de laboratoria voor materiaal-onderzoek van het Dept. van B. O. W. te Batavia, het Hulpbureau voor den Industrieel. Eigendom te Batavia, de Technische Scholen in Ned.-Indië, Hoogeronderwijs: Ind. Technische Hoogeschool te Bandoeng, Middelbaar onderwijs: Ambachts- en Nijverheids-onderwijs voor Inlanders en Particuliere Inrichtingen voor Technisch Onderwijs.

Daarna vangt de lijst van Nijverheids-ondernemingen aan, die geen of minder dan 6 betaalde arbeiders bezitten, gerangschikt volgens de namen der Eigenaren, Firma's en Vennootschappen, groepsgewijze ingedeeld. Vervolgens een tabelarische lijst der Nijverheids-ondernemingen, die meer dan 5 betaalde werkrachten in dienst hebben, gerangschikt volgens de bedrijven in groepen ondergebracht en ten slotte een Supplement, bevattende adressen, welke ontvangen werden, nadat het „Adresboek” voor de Nederl.-Indische Nijverheid” ter perse was gegaan.

Het typografisch goed verzorgde boekdeel vanwege de N. V. Indonesische Drukkerij te Weltevreden is spaarzaam verlicht met fotografische afbeeldingen betreffende verschillende in Ned.-Indië uitgeoefende bedrijven, welke wij niet bijzonder kunnen prijzen.

Hoe het ook zij, het adresboek is een vraagbaak voor een ieder, die zich een idee wil vormen van hetgeen in Ned.-Indië op het gebied der nijverheid bestaat.

Voor hen, die in het particuliere een betrekking zoeken in onze Overzeesche Gewesten en zich van adressen hebben te bedienen voor een eventuele sollicitatie, is dit boek, vooral in deze tijden van malaise, ook in ons land, een bepaalde uitkomst te noemen. Zij zullen er nagenoeg alles van hun gading in kunnen vinden. Welk een bijna oneindige verscheidenheid van bedrijven wordt in Indië uitgeoefend door Europeanen en Indonesiërs, last not least Chineez en Arabieren!

Men krijgt bij het doorbladeren van het kapitale boek werkelijk ontzag voor hetgeen Indië op nijverheidsgebied presteert, als gevolg waarvan het

dracht het geheele garnizoen (± 100 man) met hunne vrouwen en kinderen, het oorlogsmateriaal en de geheele inrichting van het fort naar het nieuw gebouwde fort Boentok over te brengen. In besie orde kwam alles vóór zonsondergang aan boord en den 1en Januari zette zich het oorlogsschip in beweging, toen onverwacht het teeken „stop” gegeven werd. In eene conferentie tusschen den assistent-resident, den commandant van het oorlogsschip en den commandant van het fort werd n.l. op 't laatste oogenblik besloten, de pallisaden van het fort te slechten, om den Dajakkers geen materiaal in handen te laten voor het bouwen van een nieuw fort. Het regende in stroomen; de soldaten moesten evenwel nog eens aan den wal, om de ijzeren stangen, welke de pallisaden bij elkaar hielden, uit te halen en uit den grond te trekken.

Men kan zich voorstellen, in welk een toilet deze soldaten weer aan boord van het oorlogsschip kwamen. Het geheele voorste gedeelte in het schip was tevens bedekt met rommel van de oude kazerne, met soldaten en inlandsche vrouwen en kinderen. Nóch de commandant, nóch de officieren hadden een oogenblik tijd zich met hunne gasten bezig te houden en ik had dus geen gelegenheid het schip te bezichtigen, nóch van een der officieren inlichtingen te krijgen.

De Gouvernementsstoomers zijn kleine schepen, die door de residenten voor eigen gebruik en voor

zich meer en meer losmaakt van Europa, trouwens van elk ander land daarbuiten gelegen. Geen wonder, een land, zoo overrijk aan diverse grondstoffen, kan op zichzelf staan, te meer daar de Indonesiër een bijzondere geschiktheid toont te bezitten voor de uitoefening van de Nijverheid in den meest uitgebreiden zin van het woord.

Het particuliere bedrijfsleven in Ned.-Indië, dank zij in de eerste plaats de natuurlijke aanleg van den Indonesiër op nijverheidsgebied, heeft dan ook reeds groote afmetingen aangenomen en zal van bestuurszijde aangemoedigd — hetgeen overheidsplicht is — de hoogst noodzakelijke factor blijken te zijn voor Indië's ontwikkeling.

De Afdeling Nijverheid van het Dept. van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië heeft door de uitgave van het adresboek een niet genoeg te waardeeren stuk werk verricht, dat haar ambtenaren alle eer aandoet.

Het spreekt van zelf, dat dit adresboek door nieuwe steeds bijgewerkte uitgaven zal moeten worden gevolgd.

A. R. v. O.

*) Zie ook: het „Program van actie van den Vrijheidsbond”, art. 22, o.m. in „De Nieuwe Courant” van Zaterdag 11 Februari 1922, Avondblad, bldz. 1.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Lord Northcliffe over de Pers.

In het Aneta-gebouw te Weltevreden vervolgde Lord Northcliffe, de Perskoning, zijn gesprek met den mede-directeur van Aneta, den heer Bekker (Loc. 6 Dec.):

„Prachtig gebouw, indrukwekkend, een waar perspaleis. En hoe heerlijk koel. De directiekamer is in een woord brillant. Maar weten de menschen in Holland nu wel, dat in Indië hun pers zoo schitterend is ondergebracht? Geef mij een paar van die gedenkboeken en dienstbulletins mee, ik heb bij mijn Times-staf in Londen twee Hollandse journalisten, zendt mij dus geregeid alle brochures toe welke voor mij van belang kunnen zijn.”

Het laatste nieuws van de Pacific-conferentie moest hij natuurlijk haarfijn weten. „De menschen weten niet, wat zij willen. Den eenen dag krijgen

de ondergeschikte ambtenaren en beambten uitsluitend voor dienstreizen gebruikt worden. Ze zijn dus administratief en ook technisch ondergeschikt aan het Departement van binnenlandsch bestuur. Voor de kost van genoemde-passagiers ontving de commandant een zeker bedrag, afhankelijk van den rang van den passagier. Als geneesheer belast met den civiel-geneeskundigen dienst was ik dikwijls in de gelegenheid met een gouvernementsstoomer te reizen en de commandant bracht f 1.— per dag aan het gouvernement hiervoor in rekening.

Het waren kleine schepen met weinig kajuiten 1e en 2e kl. en voldeden behoorlijk aan matige eischen der huisvesting en voeding. Op velen was echter toen de onaangename lucht in de scheepsruimte zeer sterk, zoodat het noodzakelijk was, zooveel mogelijk op 't dek te zijn en te blijven.

Met de Oostenrijksche Lloyd ging ik tweemaal naar Europa, n.l. in 't jaar 1884 van Kairo uit en in 1912 van Singapore uit.

Den 23sten Maart van laatstgenoemd jaar verliet ik voor het laatst Insulinde en t.w. met de „Rumphius” van de Pakketvaart Maatschappij; wij zouden om 7 uur v.m. van den 25sten Maart te Singapore aankomen en van deze haven uit met de „Africa” van den „Oostenrijkschen Lloyd” de reis naar Europa vervolgen.

(Wordt vervolgd.)

COMPLETE MEUBILERING BEHANGERIJ

Centraal Meubelmagazijn

= „DUINOORD” =

Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOFFEERDERIJ

MEUBELMAKERIJ

Wed. G. STREITWOLF

Noorderlaan 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN

SPONSEN ZAKKEN

BADMUTSEN

151

Adverteeren doet verkoopen.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782. DEN HAAG.

wij dit, den anderen dag weer dat als resultaat".
Op de vraag nog wat te zeggen over zijn pers-ideeën in het algemeen, gaf hij gaarne gevolg. Mijn opinie is, dat men in Europa weinig, veel te weinig afweet van het Verre Oosten. Londen weet niets van Singapore, Holland weet bitter weinig van Batavia. Gedurende mijne verscheidene bezoeken aan Holland heb ik absoluut den indruk gekregen, dat mijn Hollandsche vrienden al heel weinig idee hebben van Java, van jelui schitterenden archipel. Men praat erover mee, ja, maar zonder er iets van te weten. Het zou mij verwonderen eens te weten, hoeveel menschen in Holland werkelijk iets weten van een schitterende stad als Batavia, om nog niet te spreken van andere deelen van uw uitgestrekt eilandengebied. Even verbaasd als ik was, toen ik hedenmorgen hier aankwam in uw haven Priok, even verbaasd was ik bij mijn aankomst te Singapore. Waar vindt men een woonstad als Weltevreden, dat mooie complex van Hollandsche architectuur en overal die verrukkelijke „oriental coolness". Ik ben uw even bekwaamen als beminnelijken gezant te Peking dankbaar, dat hij mij erop gewezen heeft, dat ik een groote fout zou begaan, indien ik naar Engeland zou terugkeeren, zonder, hoe weinig dan ook, iets gezien te hebben van een eilandrijk met een bevolking van bijna zoo groot als die van Engeland, Schotland en Ierland tezamen. Vroeger bezocht ik reeds Amboina en enkele andere deelen van uw archipel, en overal werd ik getroffen door de schitterende situatie.

Over de Pers' vroeg u. Ja de Pers, waarvoor ik natuurlijk de grootste interesse heb. Hoe kan het anders, als men vanaf zijn 15de levensjaar in het courantenbedrijf geïnteresseerd is, steeds door tot nu toe, behalve dan gedurende den oorlog, toen ik als hoofd van de Britsche missie naar Amerika werd gedirigeerd en korten tijd daarna, toen ik naar Duitschland en Oostenrijk ging, ten behoeve van de Engelsche propaganda.

Tusschen de menschelijke bewoners onzer planeet mogen uiterlijke verschillen bestaan, een innerlijke overeenkomst bindt hen allen.

Ik zeide reeds hoe verrast ik was te vernemen, dat hier in Indië het courantenbedrijf zoo bloeit, en dat ondanks het feit, dat het groote publiek, de handel, de industrie in Europa nog maar steeds niet inzielt, dat een Engelsch blad in China of een Hollandsch blad op Java veel en veel aandachtiger wordt gelezen dan een blad in Engeland of Holland. Hoe gaat men daar overweg met couranten? Iemand gaat per trein van Den Haag naar Amsterdam, koopt twee of drie kranten tegelijk, men kijkt ze met het ernstigste gezicht van de wereld door, heel eventjes maar, zoo met het air: ik weet precies waar alles staat, en laat ze te Amsterdam zonder meer alle drie achter in de coupé. Hoe anders hier in het Oosten.

Hier in Indië is de inhoud van de dagbladen beperkt en daarom wordt hier elke regel van een blad werkelijk gelezen, van begin tot eind, ook de advertenties leest men hier zorgvuldig, met de grootste aandacht, omdat de advertenties in de bladen hier minstens even belangrijk zijn als de nieuwtjes in de krant. De advertenties toch betrekken op zichzelf reeds nieuws. En dat moeten de groote huizen in Europa goed bedenken. Door hun advertenties in de bladen hier houden zij de Engelschen en Hollanders, die hier, ver van hun homes onder de tropische zon moeten arbeiden, gestadig op de hoogte van alles, wat men hier dient te weten. Men beseft dat nog lang niet voldoende en ik zal zorgen, dat daar ten behoeve van de Engelsche bladen in het Verre Oosten, wat Engeland betreft, verandering in komt.

Voor de „exiles", zoo ver van huis en haard, is een courant een reddende engel. Men brengt de courant van kantoor mee naar huis, waar allen erin lezen en den volgenden dag brengt men de krant weer naar zijn bureau. Dan wordt de krant

over de post gezonden naar vriend, familie of kennis in de binnenlanden, ver verwijderd van de beschaafde centra. De positie van een krant in de koloniën is inderdaad uniek, vooral in het verre Oosten. Men beseft toch goed, dat een courant hier met een oplage van 5000 minstens evenveel invloed heeft als in Europa een dagblad met een oplage van 50.000. Wij allen hier kunnen slechts uit de krant leeren, wat betreft de gebeurtenissen bij ons thuis of in de overige wereld. Hier hebben wij geen kilometer-lange winkelstraten, zooals in Holland of in Engeland, te Rotterdam of Amsterdam, in Manchester of Londen. Hier is de koloniale krant de dagelijksche gids, de vriend, de vitrine van de duizenden mannen en vrouwen in de Far East, die zoo ontzettend veel doen voor de civilisatie van het verre Oosten, voor deszelfs bloei en — besloot spreker — dit alles in het belang van hun landgenooten in het zoover gelegen Europa."

Het metrieke stelsel.

Er is, schrijft de *Deli Crt.*, een Regeeringsaanschrijving uitgevaardigd, waarin den ambtenaren wordt verzocht om, in verband met de eurlang te verwachten algemeene invoering van het metrieke stelsel voor maten en gewichten, zich er alvast aan te wennen door in hun correspondentie zooveel als doenlijk is, gebruik te maken van de bij dat stelsel bekende maten en gewichten.

Een eerste stap! Eindelijk dan toch. Nu, het zal geen dag te vroeg zijn. Want het is niet te schatten, wat de Indische bevolking in den loop der tijden te weinig heeft gekregen, omdat er bij de veelheid van gewichten en bij gebrek aan toezicht daarop, is geroofd en gestolen. Wij schreven vroeger al eens, dat gouv.-generaal Fock tevreden mag zijn over zijn ambtsperiode, wanneer hij dit vraagstuk goed weet op te lossen. Blijkens bovenstaande mededeeling bestaat het voornemen daartoe.

Het zal echter een behoorlijk overwogen voorstel moeten zijn, want bij de invoering van het metrieke stelsel op papier alleen, kan de Regeering niet blijven staan. Zij moet daarnaast voor de uitvoering ervan zorgen en dat kan alleen door een behoorlijk ijkwezen in te voeren, over den ganschen archipel, met een verplicht ijk en herijk en met een strenge controle op het gebruik van andere maten en gewichten dan die, welke door het Regeeringsmerk als deugzaam worden gestempeld.

En als de Regeering deze maatregelen op praktische wijze wil laten voorbereiden, dan drage zij haren directeur van Onderwijs op om overal in de scholen, Europeesche zoowel als Inlandsche, door de onderwijzers op korte en duidelijke wijze de beteekenis van de invoering van het metrieke stelsel te laten uiteenzetten, opdat het begint tot de bevolking door te dringen in al zijn geleidingen en al zijn schakeeringen. Dan zal straks bij de invoering het metrieke stelsel niet een „begrip" behoeven te zijn, maar een „realiteit", waarvoor de bevolking hare Regeering meer dankbaar zal zijn dan voor... wel laat ons zeggen, de uitbreiding van het kiesrecht.

We hebben ons dikwijls afgevraagd of het onderwijs, speciaal het Inlandsche onderwijs, aan 800.000 kinderen wel eens meer voor zulke praktische doeleinden wordt gebruikt.

De radiodienst in Indië.

Het *Bat. Nwsbl.* weet mede te delen, dat de afschaffing van de radio-installaties aan boord der Kon. Paketvaart-Mij-schepen, behalve uit bezuinigingsoverwegingen, ook mede is geschied, omdat het Gouvernement geen uitbreiding gaf aan het aantal radiokuststations. In Indië was de afschaffing mogelijk, terwijl in de meeste Europeesche landen, ook Nederland, draadloze inrichtingen aan boord van schepen van een zekere tonnenmaat wettelijk verplicht zijn. Door den maatregel der K. P. M. is de werkingssfeer van de maatschappij Radio Holland in Indië aanmerkelijk beperkt. Tot nog toe had zij een tachtigtal stations te onderhouden, van personeel te voorzien en te administreeën; dit aantal is door het afvallen van

HOFLEVERANCIERS.
Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaars

Filiaal: 's-Gravenhage
Hoofdkantoor: Amsterdam
Filiaal: Arnhem
Filiaal: 100 Gorinchem
Hoemskorekstr. la Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
Tel. H. 3498. Intere. Tel. 389. Tel. 280. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Expert speciale conditiën.

N.V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE TEL. H. 8088

Wist U

dat wij drukken het Tijdschrift
NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW

En ook

het bekende blad van Architect
ED. CUYPERS
HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst

dat wij naast Handelsdrukwerk ook
eerste klas Kunstdruk kunnen ver-
vaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen
HEULSTRAAT 13 naast „Boeatan"
en NOORDEINDE 17a.

zijn steeds voorzien van het
NIEUWSTE op het gebied van
DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

Fa. A. C. LINSCHOTEN
Fred. Hendriklaan 211 Telef. Schev. 47
COMPLETE KEUKENRICHTINGEN.
Gas- en Kolenfornuizen. Huishoudelijke Artikelen.
Electrische Ornamenten. Strijkijzers. Comforen. etc.
BADEN & GEIJSERS.
Zendingen naar O. en W. onder gar. en gaven overtocht

BREDA Bredasche Luxebroodfabriek BREDA
Telefoon No. 72 **F. 't SAS** Lange Brugstr. 10
Hofleverancier
beveelt zich beleeft aan voor de levering van alle soorten
BROOD, BESCHUIT, LUXEBROOD, BANKET,
ONTBIJTKOEK, KOEKJES, enz.
Alles eigen fabriek en van de beste grondstoffen vervaardigd.

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
LIFT.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Diners en Soupers.
130 KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

UITZENDING
Hollandsche en Indische Diners
N. OESIN.
 Hollandsche Diners van f 1.75, f 2.50, f 3.50, f 4.50
 Soep, Croquetten, Aardappelen,
 Vleesch en Pudding.
 Indische Diners met rijst vanaf f 2.50
 Diners van zeven gerechten - 2.50
 Kip met acht gerechten - 3.50
 Kip met negen gerechten - 4.50
 Aanbevelend,
N. OESIN,
 BEIJERSTRAAT 38 TELEFOON M. 5173.

Hotel-Café-Restaurant
„Boschhek”
 Tel. B. 606 DEN HAAG

Modern ingericht Hotel
Centrale Verwarming
Warm- en Koudwaterleiding
Kegelbanen Jennisbanen
Garage met werkplaatsen

Dagelijks van 6 tot 10 uur
DINER.

Voor Hotelgasten en Bezoekers
 heeft „Boschhek” **Luxe Auto's**
 disponibel.

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
 LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
 Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
 Directeur: J. VAN GEEMERT.

de K. P. M. tot nauwelijks 50 gereduceerd. Een dertigtal radiografisten is ontslagen, evenwel met inachtneming van den contractueelen termijn, terwijl de maatschappij zich op het standpunt geplaatst heeft, dat de buitenlanders het eerst den dienst moesten verlaten.

Een waardevolle industrie.
 Men schrijft over het Mijnezen het volgende aan de *Java-Bode*: In een in de J. B. van 28 Nov. verschenen artikel: „Een waardevolle industrie, die voor de hand ligt”, is de vraag gesteld wanneer Indië, het land waar de steenkool zoo voor het grijpen ligt, in navolging van andere landen beginnen zal met de oprichting van een fabriek voor de verwerking van steenkool op de waardevolle nevenproducten.

Het antwoord op die vraag geeft de Memorie van Antwoord op de begroting van 1921, waaruit blijkt, dat reeds gelden zijn toegestaan voor een cokesbedrijf bij de Ombilinmijnen te Sawah Loento. Ook is reeds in aanbouw een stel ovens met bijbehorende fabriek voor de winning van andere nevenproducten uit steenkool. Bovenstaande mededeeling van het mijnezen zal ongetwijfeld met genoegen vernomen worden. Men zit er blijkbaar niet stil.

De malaise.
 Evenals op Java — aldus de *Pr. Bode* — maakt de malaise in Noord-Sumatra talrijke slachtoffers en is Medan overstromd met ontslagen employe's, terwijl met iedere boot cultuurmensen naar Europa vertrekken, met de vooropgezette bedoeling om het aldaar maar eens te probeeren en in ieder geval in het wel dure, maar toch nog goedkoopere vaderland betere tijden af te wachten.

Schreven we vroeger reeds, dat verschillende rubber-ondernemingen er slecht voorstonden en sommige directies in Holland maar eenvoudig niets meer van zich lieten hooren, de toestand is er sinds niet op verbeterd. In het Langsa'sche is de onderneming Gadjah Meuntah ook reeds gesloten en de employe's hebben een goed heenkomen moeten zoeken, terwijl de administrateur als onbezoldigd waker is achtergebleven.

Verscheidene buiten betrekking zijnde mannen zoeken thans een plaatsje te veroveren aan den nu zoo welvoorzien staatsruif en degenen, die nog eenige diploma's van H.B.S. of dergelijke inrichtingen kunnen toonen, zijn een welkome aanwinst voor het Binnenlandsch Bestuur; verscheidene worden er te werk gesteld als civiel-gezaghebber. Aangezien het tekort aan controleurs volgens de laatste berichten ongeveer 75 bedroeg en vooral de Buitengewesten ernstig onder dit tekort te lijden hebben, is de tegenwoordige deplorabele toestand in de meeste cultures voor de regering een mooie gelegenheid om zich te voorzien van bruikbare krachten, die zich door hunne jeugdopleiding naar alle waarschijnlijkheid zullen leenen voor de vervulling van eene ondergeschikte bestuursbetrekking.

De opgedane ondervinding met deze nieuwe krachten heeft, zooals bekend, den directeur van B. B. aanleiding gegeven aan alle hoofden van Gewestelijk Bestuur (uitg. Biliton en Atjeh) mededeeling te doen, dat aangezien gebleken was, dat Europeesche jongelieden uit de cultures in voldoende mate als hulpkrachten voor den bestuursdienst kunnen worden aangenomen, verdere voorstellen tot indienststelling van Inlandsche hulpkrachten voorloopig niet zullen worden gedaan. In het gewest Atjeh en Onderh. zijn reeds verscheidene oud-cultuurmannen van nog jeugdigen leeftijd als civiel-gezaghebber te werk gesteld en er moeten nog meerdere aanvragen om plaatsing bij den dienst van het Binnenlandsch Bestuur ontvangen zijn. Hetgeen den toestand voldoende teekent.

Onbrandbare tabaksschuren.
 Een medewerker van *Mataram* woonde een tweede proefneming bij van het onbrandbaar maken van tabaksschuren in de Vorstenlandsche tabakscultuur. Men weet hoe vreeselijk het euvel der brandstichtingen, liefst in volle tabaksschuren,

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
 LEIDSCH KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
 AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.
 Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
 DAGELIJKS RIJSTTAFEL.
 INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
 61 KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
Lift. Centr. Verwarming

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT
„DE ROEMER”
 WAGENSTRAAT 84 - TEL. 8221
 'S-GRAVENHAGE
 Restaurant à la Carte den geheelen dag
 Gelegenheid tot het
 geven van Bruifoften, Diners en Soupers

daar woedt. Trouwens niet alleen met de tabaksschuren is dit het geval; ook in de kampongs, waar, zooals het blad vroeger reeds schreef, de bruine broeders elkaar door vernuftig uitgedachte pijlen met brandende lonten, het dak boven elkaars hoofd in brand schieten. En dan liefst des nachts, zoodat de bewoners in de vlammen omkomen. Dat kwaad heeft zich zoozeer uitgebreid, dat er streken zijn, waar de kampongs maar „dakloos” worden gelaten, om de verzoeking voor brandstichting niet al te sterk te maken. De menschen slapen daar in den drogen tijd in de open lucht!

De proefneming ging thans om het procédé-Muller; het procédé van den heer Bergsma was reeds te Klaten beproefd. Een stuk gedek (gevlochten bamboe), waarvan in de Vorstenlanden de schuren vervaardigd zijn, bestreken met het mengsel-Muller, werd blootgesteld aan de intense hitte van een groote steekvlam, 800 tot 1000 graden warmte ontwikkelend. Het eenige resultaat was, dat de in de vuurstraal liggende plek begon te gloeien en ten slotte verkoolde. De rest bleef voor de vlam absoluut ongevoelig. Zelfs een stuk gedek, zeer onvoldoende bereid, gaf hetzelfde resultaat te zien, waarmede het procédé-Muller wel bewezen heeft, het vraagstuk van onbrandbaarheid te hebben opgelost. Het onbrandbaar maken der schuren op Java, volgens dit procédé, kost slechts f 900, hetgeen tegenover den langeren levensduur der schuur — 6 à 20 jaren — eene groote besparing zou zijn. Dit is echter een schatting. Een vraag is bovendien nog of het procédé, dat de schuren minder luchtdoorlatend maakt, geen slechten invloed op het drogen van de tabak oefent. Het proefstation Klaten neemt daaromtrent proeven in een loods, die voor een derde deel volgens het procédé-Muller gedekt is.

De Overtochtsregeling.
 Naar het *Bat. Nwsbl.* verneemt, heeft het hoofd van het reiswezen voorgesteld alle uitzonderingsbepalingen, die afwijkingen behelzen van de salarissen bij de overtochtsregeling, af te schaffen, zoodat alle landsdienaren, dus ook officieren, enz., met een lager salaris dan f 600, in de tweede of een lagere klasse zullen reizen. De Indische Regeering heeft zich met dit voorstel vereenigd. Men wacht thans slechts op de goedkeuring van het opperbestuur in Holland, om deze regeling in werking te doen treden. Zoodra de niveleeringsvoorstellen er door zijn, zal een nieuwe salarissen worden vastgesteld. Het is nog niet zeker, welke die grens zal zijn, doch die zal wel op minstens f 700 gesteld worden. Ook daarbij zal met alle uitzonderingen gebroken worden.

UIT DE INLANDSCHE PERS.
Het Congres van de Centrale Sarikat Islam.
 II (Slot).

De heer Darsoeki vroeg daarna eenige opheldering met betrekking tot de motieven, die tot de uitvaardiging der Regeeringscirculaire inzake de aflegging van het eedsformulier in de vereniging aanleiding hadden gegeven, doch de heer Abdoel Moeis kon aan dat verzoek niet voldoen, aangezien het Europeesch bestuur geen inlichtingen ten deze verstrekke.

Hij voegde daaraan de mededeeling toe, dat de Sarikat Islam geen revolutionnaire, doch eene evolutionnaire vereniging was en dat, als deze te veel tegenstand ontmoette, zei natuurlijk revolutionnair zou worden.

En als de Regeering bleef weigeren die circulaire in te trekken, dan deed hij het voorstel aan de leden der vereniging om de rechtspersoonlijkheid er aan te geven en zonder deze handelend op te treden.

Nadat nog eenige leden hunne opmerkingen over het onderwerp hadden voorgebracht, besloot het congres het aan de locale afdelingen zelve over te laten te beslissen of zij de eedsaflegging wilden handhaven zonder rechtspersoonlijkheidsaankennig, dan wel de voorkeur gaven aan de rechtspersoon-

Restaurant Royal
 'S-GRAVENHAGE
 Lange Voorhout 44 - Telef. 8580

Tel. 1187
Marnix **MAISON VAN RIJN** Meermalen
BEKROOND
CUISINIERS

Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43

Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.

Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Afdeeling INDISCHE KEUKEN

Uitzending van alle gewenschte Indische Schotels, bereid door speciaal geëngageerd vakkundig personeel,

Indische Menu's: f 2.- en f 3.- p. p.

Thuisbezorgd in verwarmde verzegelde Bussen.

lijkheden en van de eedsaflegging af te zien. Vervolgens werd behandeld de Regeeringscirculaire, waarin werd medegedeeld, dat aan de pas opgerichte locale afdeelingen geen rechtspersoonlijkheid kon worden toegekend, zoolang niet was bepaald, dat geen persoon als bestuurslid in aanmerking zou komen, wanneer hij niet minstens 6 maanden ter plaatse had gewoond.

Ook deze mededeeling leidde tot eenige korte besprekingen, die nagenoeg van gelijke strekking waren als die, welke over de eedsaflegging waren gehouden, waarop het congres de navolgende conclusies nam, n.l.:

Of een der nieuwe locale afdeelingen al dan niet de rechtspersoonlijkheid aanvaardde, de leden elkander toch als broeders zouden erkennen.

Te middernacht werd het congres gesloten. (Sinar Hindia 8 Oct. 1921).

Bezoek van den Vorst van Soerakarta aan de Jaarbeurs te Bandoeng.

Donderdag den 6en October 1921 bracht de Vorst van Soerakarta met klein-ceremonieel een bezoek aan de Jaarbeurs te Bandoeng.

Zijne Hoogheid was vergezeld van zijne gemalin, 2 Pangerans, 2 Regenten en 6 dames uit den Kraton, terwijl het vervoer per auto geschiedde.

De ontvangst had plaats door den heer Damme, voorzitter van het Jaarbeurs-comité, die tevens de Vorstin begeleidde op haar rondgang, nadat de Sultan met zijn gevolg de verschillende afdeelingen had bezocht.

Het aantal bezoekers van de Jaarbeurs en ook het aantal toeschouwers, die den Vorst wenschten te zien, was zeer aanzienlijk, waaronder verschillende fotografen, die opnamen maakten.

Het politietoelicht liet niets te wenschen over. Na afloop van het bezoek werd de maaltijd gebruikt ten huize van den Regent van Bandoeng. (Sinar Hindia 8 Oct. 1921).

Inkoop-Coöperatie voor Inlanders.

De heer Moerjono zegt met betrekking tot dit belangrijk onderwerp in de „Sinar Hindia” van 10 October 1921, het navolgende:

Van oudsher zijn de landbouw en de handel de hoofdbronnen van bestaan geweest van de Inlanders in Ned.-Indië.

Men was toenmaals tevreden, omdat men met de levensmiddelen, die goedkoop waren, kon rondkomen en men zich vrij van banden gevoelde.

De artikelen, die men ruilde, waren producten van huisindustrie, doch toen het groot-kapitaal zijn intrede deed, was het met de huisindustrie gedaan, trad overal verwarring daarvoor in de plaats en is alleen het batikken, als tak van industrie, voor de Inlanders overgebleven.

De invoer van de goedkoopere, sterkere en mooiere Westersche artikelen gaf den doodsteek aan de Inlandsche industrie.

Het groot-kapitaal werd voor een groot deel besteed voor fabrieken en ondernemingen van landbouw, waarvoor men gronden noodig had, die door de bevolking moesten worden verhuurd, terwijl zij tevens de noodige arbeidskrachten moest leveren.

Op die wijze kwam een belangrijk deel der bevolking bij de groep der landhuurders terecht en kwam de landarbeider in steeds slechter en geringere conditie.

Het batikken van katoenen stoffen, dat nog in handen is van de bevolking, heeft hoofdzakelijk plaats te Soerakarta, Djocjarta en Probolinggo en de bewerkers kunnen, naar schrijver's meening, daarbij gelukkig zijn, als zij zich vrij mogen gevoelen en eigen producten kunnen leveren en daarmee eigen handel kunnen drijven.

Doch ten deze bestaat dit bezwaar, dat van de winst der Inlandsche batikhandelaars zooveel terecht komt in de zakken van den vreemdeling, hetgeen voorkomen kan worden, wanneer de batikhandelaars eensgezind zijn en samenwerken voor het in het leven roepen van een inkoop-coöperatie, die de grondstoffen inkoop, als manufacturen, was, kleurstoffen, enz.

Die inkoop moet geschieden bij de fabrikanten of bij een importhuis op de 3 hoofdplaatsen van Java, waardoor tusschenpersonen worden uitgeschakeld.

Elk lid van de coöperatieve vereeniging heeft dan de gelegenheid zijne inkoop te doen tegen lagere prijzen dan die, welke in de winkels worden gevraagd, hetgeen misschien aanleiding zou kunnen geven tot eene opleving van den Inlandschen handel, welke altijd een bron van bestaan voor de bevolking is geweest.

De Inlandsche handelaren mogen daarbij niet vergeten, dat zulk een oplevende handel een wapen is in handen van het volk, waardoor het, evenals in Amerika en in Japan heeft plaats gehad, op een hooger levensplan kan komen.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Met Hazardspel in Ned.-Indië.

Blijkens het voorkomende in de „Perniagaan” van 14 November 1921, gaat de redactie van dit blad geheel accoord met de verklaring van het „Nieuws van den Dag”, dat, terwijl de koopkracht van het Indisch publiek zichtbaar vermindert, de zucht naar het hazardspel duidelijk toeneemt.

Wel is waar laat het bestuur van de sociëteit „Harmonie” ter hoofdplaats Semarang geen kansspel meer toe, doch het geheele bedrijf heeft zich daarna verplaatst naar den stadstuin en is de toestand dus gebleven zooals hij was.

Het bestuur der sociëteit is tot het nemen van den maatregel overgegaan, omdat het wilde voorkomen dat te groote geldelijke verliezen werden geleden door zooveel jonge mannen en tal van finantieel zwakken.

Dit doel is evenwel niet bereikt, aangezien de gelegenheid tot dobbelspel in den Stadstuin nog werd uitgebreid en zóódanig in omvang is toegenomen, dat somtijds honderduizend gulden bij het racespel wordt ingezet.

Dat dit feit te eenigertijd bekend moet raken bij de betrokken chefs, spreekt van zelf.

Elken Zaterdag toch kan men tal van personen om de speeltafels in den Stadstuin verzameld vinden.

Ter hoofdplaats Batavia is de toestand niet beter en schijnt de speeltafel daar ter plaatse buiten bereik te vallen van den bestuursarm.

Tijdens de races kon men vroeger in de Harmoniesociëteit te Rijswijk tot in den vroegen morgen vele personen aan de écartétafel zien zitten, waarbij om grof geld werd gespeeld en dat waren niet alleen leden van die sociëteit, doch ook leden van de Batavia-Buitenzorg-Wedloop-Sociëteit.

Dit werd later door het bestuur van de Harmonie verboden, met het gevolg, dat het bedrijf wordt voortgezet in de militaire sociëteit Concordia, waar thans aanzienlijke sommen worden verdubbeld met écarté en baccarat.

Dit laatste hazardspel is op alle races, zoowel te Batavia, Semarang en Soerabaya, als te Djocjarta in trek, waarbij groepen tegen groepen opbieden met kapitalen van meer dan f 100.000, tot zoolang dat één der partijen is uitgeput.

Niet alleen Europeanen, doch ook Chinezen nemen aan die wedpartijen deel en verspelen er een niet gering deel van hun vermogen, dat in de zakken van anderen terecht komt.

In de Chineesche clubs gaat het niet minder ernstig toe.

Vroeger werden in de Chineesche sociëteit op Molenvliet te Batavia eveneens aanzienlijke bedragen verspeeld, doch toen de leden dientengevolge in opspraak kwamen, is wel het kaartspel, doch niet het top-spel verboden.

Ook in de Oen Tong Hwee Vereeniging wordt het dobbelspel niet toegelaten, doch in tal van andere speelneesten is er nog gelegenheid te over voor het dobbelspel en zorgt men er wel voor dat niets naar buiten uitlekt.

De speelhuishouders maken daarbij goede zaken. Het publiek hoort alleen iets wanneer een per-

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”

Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692

Alle Kamers zijn voorzien van Koud- en Warmwateraanleg.

Huis van den 1sten Rang

Grand Hotel Restaurant „Central”

In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & S

Lunchroom - Tea-Concert

„DE OUDE VETTE HEN”

DEN HAAG bij het Stadhuis

Zorg dat Uw zaak in alle opzichten een goeden indruk maakt.

Zij maakt geen goeden indruk met slecht of 2de klas drukwerk.
Eerste klas drukwerk tegen concurrerenden prijs levert U

DRUKKERIJ TEN HAGEN

Nobelstraat 20 DEN HAAG Tel. H. 474

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant 1e Rang. 131

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737. Cede 5th Edition A. B. C

LENSVELT NICOLA

Den Haag Holland

Beschuil en Roggebrood voor export.

GRAND HOTEL COOMANS

ROTTERDAM - HOOFDSTEEG

Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.

Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.

De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.

De Directeur H. HOLTHAUSEN

Nederlandsch Indische Escompto Maatschappij

Opgericht in 1857

Kapitaal f 50.000.000.—
 waarvan geplaatst en
 volgestort f 47.000.000.—
 Reserve f 11.000.000.—

Hoofdkantoor te BATAVIA.

Agentschappen in de voornaamste plaatsen van
 Nederlandsch-Indië, te AMSTERDAM en te
 'S-GRAVENHAGE,
 Lange Vijverberg 13.

Het Agentschap te 's-GRAVENHAGE
 belast zich met alle Bankzaken, alsmede
 met aan- en verkoop van Effecten.
 Neemt gelden à deposito en in rekening-
 courant tegen rentevergoeding.

Safe-Deposit.

Open en Gesloten Bewaarneming.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
 BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
 EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
 DORP, LISSE, PURMEREND
 IJMUIDEN, ZANDVOORT

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal f 75.000.000.—
 Réserve f 35.000.000.—

ROTTERDAM	AMSTERDAM	's-GRAVENHAGE
Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel		Bezuidenhout
Delftslaven	ZAANDAM	Kneuterdijk
Feijenoord		NAALDWIJK
SCHIEDAM		RIJSWIJK
VLAARDINGEN		SCHEVENINGEN

Deposito's

Cheque-Rekeningen m. rente-vergoeding
 Handelscredieten

Voorschotten in Rekening-Courant
 Gelegenheid tot Open- en Gesloten
 Bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

soon, tengevolge van geldverlies, de hand aan zich
 zelve heeft geslagen.

Dit publiek weet zeer goed, dat het dobbelspel
 gewoonlijk slechte gevolgen en rampen mede-
 brengt, behalve aan den speelhuishouder, doch de
 macht van den speelduivel schijnt te sterk te zijn
 dan dat men zich aan dien invloed kan onttrekken.

De malaise te Semarang.

De moeilijke omstandigheden, waarin de Sema-
 rangsche handel verkeert, is de oorzaak geweest,
 dat de chefs van de Europeesche Importhuizen
 overgegaan zijn tot maatregelen, die de Chineez-
 en ter plaatse zeer hebben ontstemd.

Zoo schrijft men in de „Perniagaan" van 15 No-
 vember 1921, hebben de Europeesche firma's de
 goederen uit de toko van den heer Lan Kong
 Djoe op Petoedoengan laten weghalen en zelfs de
 aanwezige contanten mede genomen, uit vrees dat
 hij zijne geldelijke verplichtingen niet kon na-
 komen.

Genoemde persoon heeft terzake eene klacht in-
 gediend bij de bevoegde autoriteit, terwijl de Siang
 Boe Vereeniging te Semarang zich ook aan de zaak
 laat gelegen liggen.

Het crediet schijnt te Semarang ernstig geschokt
 te zijn, niet het minst ten gevolge van de faillite-
 sementen der firma Van Nierop en van de Indische
 Handels Compagnie.

Zelfs bestaat op dit oogenblik, ook voor het ver-
 strekken van de kleinste credieten, geen vertrou-
 wen en laat het zich aanzien, dat die toestand tot
 eene ernstige crisis moet leiden.

De werkloosheid op de ondernemingen zijn, vol-
 gens den schrijver, dalende en hebben de werkli-
 eden genoeg genomen met eene daling van f 1.—
 tot f 0.70.

Gezondheidstoestand ter hoofdplaats Bandoeng.

In de „Perniagaan" van 16 November 1921 wordt
 melding gemaakt van het opvallende feit, dat het
 sterftecijfer van de Chineesche kinderen ter hoofd-
 plaats Bandoeng veel grooter is dan van de In-
 landsche kinderen.

Terwijl dit sterftecijfer voor de Chineesche kin-
 deren 25 pCt. bedraagt, is dat van de Inlandsche
 kinderen 18 pCt.

In verband met dit feit is ter plaatse een con-
 sultatiebureau onder deskundige vrouwelijke lei-
 ding opgericht, waar men elken morgen hulp kan
 vragen.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniale literatuur.

Naar aanleiding van het ingezonden stuk van den Heer
 H. F. Tillema, in het vorig Koloniaal Weekblad, het na-
 volgende:

In Dec. 1919 verscheen voor het laatst de rubriek „Kolo-
 niale Literatuur" in het Koloniaal Tijdschrift.

In Jan. 1922 ging ook de Indische Gids er toe over zijn
 „Maandelijksche Bibliographie voor Oost- en West-Indië"
 te doen vervallen. Thans is zoodoende het Koloniaal Week-
 blad het enige orgaan dat geregeld een Indisch literatuur-
 overzicht geeft.

Desniettenstaande schrijft de Heer Tillema: „In andere
 tijdschriften vindt men die rubriek eveneens." Mag ik hem
 vriendelijk uitnoodigen die tijdschriften te noemen?

Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Behalve een stukje over de tentoonstelling in Amsterdam
 van Balineesche teekeningen der Zweedsche schilderes Jkvr.
 Tyra Kleen, bevat de Febr.-afl. alleen een studie van Th.
 B. van Lelyveld over de Javaansche danskunst (met tal van
 toepasselijke illustraties). Een enkel citaat:

„Hoewel de enorme kosten, verbonden aan de langdurige
 voorbereidingen en de kostbare costuums, de tooneel-
 dansvoorstellingen op Java niet in de hand werken, hoe-
 wel barbaarsche bioscopen, ronzebonzen, gramofonen en
 pianola's een funesten invloed uitoefenen op de oude be-
 schavingsoverleveringen, hoewel er nog tal van andere fac-
 toren zijn die het aesthetisch verval sterk in de hand wer-
 ken, zijn er, behalve de hoofden van de Djocjasche en
 Solosche hoofden, gelukkig ook enkele jonge prinsjes, die
 zich beijveren om de prachtige kunsttradities levendig te
 houden. In dezen geest handelt de jonge sultan van Djocja,
 die o.a. de Javaansche jongelui, die in de hoofdsteden de

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en
 Inbraakvrije bewaarkluis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW
 W. RIJCKEN Gen. 211

Commanditaire Bankvereniging
VISSER & Co.,
 Noordeinde 167 DEN HAAG Tel. H. 6831

Verricht alle Bankzaken

Administratie van Vermogens
 Hypotheken Assurantien Spaarkassen

onderwijsinrichtingen volgen, in de vacaties gelegenheid
 geeft om in den kraton de dansoefeningen, onder deskun-
 dige leiding te onderhouden.

Ook prins Soeriodilogo, hoofd van het Pakoe Alamsche
 Huis, en prins Prang Wadono, het jonge hoofd van het
 Mangkoe Negorosche Huis, van wiens schoone streven in
 allerlei richting nog veel verwacht mag worden, dragen het
 hunne er toe bij om de zeldzaam mooie, haast heilige tra-
 dities van het Javaansche tooneel, met de daaraan ver-
 bonden dansen en muziek, vol piëteit te handhaven.

De wajang-wongvoorstellingen blijven echter tot de zeld-
 zamen behoren, de opvoering van eenzelfde lakon
 wordt in geen jaren herhaald; het is dus allernoodzake-
 lijkst dat, waar de technische middelen zóó voor de hand
 liggen, de uit een aesthetisch en kunsthistorisch oogpunt
 zoo belangrijke tooneeldansen, die in het huidige ontwik-
 kelingsproces van het Javaansche volk, weldra aan ontanding
 zullen worden prijsgegeven, ten spoedigste worden vast-
 gelegd. Ziedaar een schoone taak voor het jonge Java-
 Instituut!

Het vraagstuk van de stichting van een vrijhaven te Makassar.

Zooals bekend mag worden verondersteld, is reeds vele
 jaren geleden door de Indische Regeering de vraag aan-
 hangig gemaakt, of het wenschelijk of mogelijk moet wor-
 den geacht tot stichting van een vrijhaven of tot vrij gebied
 te Makassar over te gaan. Dit belangrijke onderwerp werd,
 nadat o.a. verschillende handelslichamen en -colleges, daar-
 over gehoord waren, door de Commissie van Advies voor
 Handelsaangelegenheden in studie genomen, die daarover in
 Mei j.l. bij wijze van praeadvies een nota uitbracht, samen-
 gesteld door den heer Van Zalinge, Directeur van de Kon-
 ninklijke Paketvaart Maatschappij.

Aangezien de publicatie van deze uitvoerige nota van veel
 belang mag worden geacht, vooral om de plaatselijk betrok-
 kenen, die genigd zijn het Instituut voor hunne haven voor
 te staan, een juist inzicht in het vraagstuk te geven, wordt
 ze in extenso openbaar gemaakt in het Nr. van 22 Dec. j.l.
 der te Buitenzorg verschijnende „Korte Berichten voor Land-
 bouw, Nijverheid en Handel".

De Indische Gids.

De hr. G. Th. Stibbe opent de Febr.-afl. met een kritisch
 artikel over de werkwijze bij de Departementen van Alge-
 meen Bestuur, waardoor steeds meer ambtenaren noodig zijn.
 Schr. toont aan, dat sedert 1908 de toename van het per-
 soneel op de centrale bureau's gemiddeld niet minder dan
 140 pCt. bedraagt, niettegenstaande de werkzaamheden van
 sommige departementen eer zijn verminderd dan vermeer-
 derd. Hij verwacht van de commissie, welke is benoemd om
 te adviseeren over de verdeling van den arbeid over de
 departementen en over de vraag of de taak der algemeene
 secretarie op de departementen kan worden overgedragen,
 al heel weinig, omdat ze bijna geheel uit bureau-ambtenaren
 bestaat. Van Gouv.-Gen. Fock, „die steeds tegen het euvel
 der bureaucratie ageerde, kon met recht een veel uitgebrei-
 der opdracht, n.l. een voorstel tot radicale verandering van
 de werkwijze der centrale bureau's en groote inkrimping
 van het personeel verwacht worden. In de commissie waren
 dan eenige chefs van groote banken, spoorwegondernem-
 ingen e.d. op hunne plaats geweest. Dergelijke autoriteiten
 hadden zelfs de meerderheid in de commissie moeten heb-
 ben, gesteund door enkele bureau-ambtenaren, om den weg te
 wijzen in het labyrint van ambtelijke voorschriften en ge-
 gevens."

Kapitein F. Treffers geeft een overzicht der voorstellen
 betreffende de opleiding tot officier bij het Ned.-Indische
 leger. Het is voor hen, die tot de weinigen behooren, die
 bij de tegenwoordige houding der regeering tegenover de
 officierskorpsen, zoowel in Holland als in Indië de vraag
 overwegen of zij hun zoon officier zullen laten worden,
 ongetwijfeld van belang kennis te nemen van de beschou-
 wingen van kapitein Treffers.

„Uit een brief van een thee- en kina-planter" verneemt
 men diens meening over de leuze van den tegenwoordigen
 tijd: de arbeiders bij de ondernemingen moeten zooveel
 mogelijk „vrij" gelaten worden. Men spreekt over afschaf-
 fening der poenale sanctie, maar vergeet, zegt schr., dat ver-
 weg de meeste koelies „boefjes", kettingers, gevangenis-
 ontslagenen zijn, die nergens anders terecht kunnen.

De hr. J. F. C. Nienhuis besluit zijn beschouwingen over
 het gevangeniswezen in Britsch-Indië. — Verder nog de
 rubrieken Revue van brochures, Koloniale literatuur, We-
 tenschap en Industrie, Varia.

De Islam en het rassenprobleem.

Ter gelegenheid van de feestelijke herdenking van het
 347-jarig bestaan der Leidse Hoogeschool op den 8en
 dezer maand, heeft de Rector Magnificus Prof. Dr. C. Snouck
 Hurgronje een voordracht gehouden over den Islam en het
 rassenprobleem (in druk verschenen bij E. J. Brill te Leiden).
 We zullen uit die voordracht alleen naar voren brengen

Oranjobank

Noordeinde 39 - DEN HAAG - Telef. H. 3407.

Handelscredieten, Rekening-Courant,

Deposito's Incasso's,

Spaarbankboekjes rentende 4 pCt.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
 AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Bombay, Calcutta, Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Kabe, Makassar, Medan, Menado, Palembang, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 55.000.000.- Reserven f 47.750.000.-

Instituut „VAN WIJNGAARDEN“
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
 2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaar) opleid. H.B.S. Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaar voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60 — tot f 100 — per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

NEDERLANDSCHE HANDEL = MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal f 80.000.000.-
 Statutaire Reserve - 18.979.250.-
 Buitengewone Reserve - 22.660.000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
 Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

hetgeen Prof. Sn. in rechtstreeksch verband met Indië heeft gezegd, ons daarbij tot de hoofdzaken bepalende.

Ons vaderland heeft een zeer belangrijk deel der solutie van het rassenprobleem voor zijn rekening. In Indië, dat in dit opzicht onafwijsbare aanspraken heeft op onze onzelfzuchtige bemoeiing, mogen wij daaraan werken zonder vergunning van groote of grootste mogendheden af te wachten en, als wij ernstig willen, kunnen wij dien anderen zelfs het voorbeeld geven. Wij zijn t.a.v. de volken daar nu gekomen in de periode der „ontvoogding“. Het woord heeft zelfs plaats in het officieele spraakgebruik zijne plaats gekregen, al wordt het daar nog met overdreven schuchtheid gebruikt. Het is een overgangperiode van den ouden in een nieuwen tijd, en groote moeilijkheden zijn te overwinnen, om dien overgang met den vereischten spoed en zonder ongewenschte schokken te doen verlopen. Door rasgevoel of rashedoofdom zouden we ons de taak noodeloos verzwaren. Slagen kunnen wij alleen, wanneer wij ons volkomen bereid toonen tot samenwerking van blank en bruin op den voet van principieele gelijkwaardigheid der rassen.

bracht heeft, op het laatste oogenblik de maatregelen ten aanzien van het gedurende elf jaren door hem geleide Encyclopaedisch Bureau te Batavia, niet uit te voeren.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 45. Huwelijksgebruiken in Indië (vervolg), door N. — Hoe Bali Hindoesch werd en bleef, door C. Lekkerkerker. II. Wat de Nagarakretagama er van meedeelt. — Langs en door Sumatra, door M. A. J. Kelling. VII. Het Tobameer. — Suriname. Surinamefilm. — Indische landbouw-technici (wetenschappelijke samenkomsten te Wageningen). — Herinneringen aan den bestuursdienst in Ned.-Indië.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseringen en Financieringen. — Schriftelijke en Telegrafische Credieten. — Reiscrodiëtbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Vijftig jaren geleden zou eene bespreking van Nederland's aandeel in de oplossing van het rassenprobleem een ietwat vreemden indruk gemaakt hebben. Onder de Leidsche hoogleraren was toen Kern de eenige, die wel eens een oogenblik de aandacht voor Ned.-Indië vroeg. Kern vertegenwoordigde echter de talen en de cultuur van Voor-Indië en buiten hem was in Leiden geen enkel hoogleraar, van wien voor Ned.-Indië iets uitging. Op de series werden geen lessen aangekondigd, die deden vermoeden, dat Nederland problemen had op te lossen, die Oostersche volken betroffen. Hoewel is dat alles in die halve eeuw veranderd. Tal van Leidsche professoren kennen nu Indië uit eigen aanschouwing; velen hebben er een belangrijk deel van hun leven gewerkt. De voornaamste vraagstukken die Indië betreffen, vallen binnen den kring van ons academisch onderwijs. De meeste faculteiten tellen Indonesiërs onder hare leerlingen en sinds de eerste van hen, die hier doctor werd, dadelijk in zijn proefschrift toonde een voortreffelijk historicus en philoloog te zijn, is de begaafdheid van het ras geen voorwerp meer van zinledige discussie).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van No. 28 (6 Jan. '22). De A.V.R.O.S., door J. F. A. M. Buffart. — Het landmeten en kaarteren voor cultuurondernemingen (wordt vervolgd). — Limoencultuur (Djerok Nipis). — Groenbemesting. Vigna oligosperma als grondbedekker in de thee, door H. van Warmelo, met Naschrift van Dr. Ch. Bernard. — Amerikaanse zagen en bijlen, door M. A. F. Dijkmans. — Heeft de klappercultuur nog toekomst? — Pluimveeteelt. Enkele venken bij het houden van kippen, door Z. — Arbeidsverhoudingen (De ondernemersraad. — Achurendag in den landbouw. — Celebes uit een oogpunt van landbouw en nijverheid (kort overzicht eener voordracht van den heer L. van Vuuren). — Uit den Volksraad (De industrialisatie van Indië). — Enige opmerkingen over bemesting van de ananas, door J. E.

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S BIJ DE KANTOREN IN NEDERLAND:
 Met één jaar opzegging 4 1/2 pCt.
 Voor andere termijnen nader overeen te komen.

Deze geweldige verandering is deels een gevolg van het ontwaakte bewustzijn van het Nederlandsche volk, maar zij wijst er tevens op, dat school en praktijk in inniger contact met elkander zijn getreden en dat onze universiteit in hooger mate dan vroeger een centraal orgaan van ons volksleven geworden is. Dit zal aan de zeer urgente behandeling van het rassenvraagstuk ten goede komen. Maar ook voor de behandeling der levensproblemen, die op het gereedkomen der rassenkaart niet kunnen wachten, biedt de Leidse alma mater de gunstigste plaats. Want hier valt het gemakkelijkst dan elders, vervalschende factoren zooals ras-egoïsme, ras-inbeelding of rassenhaat verre te houden en de voor het vinden eener oplossing onmisbare liefde voor het menschelijk geslacht aan te kweken.

Gids van Bandoeng en omstreken.

Bij de N. V. Mij. Vorkink te Bandoeng is verschenen een Gids voor Bandoeng en omstreken. Samenstellers zijn de heeren S. A. Reitsma en W. H. Hoogland. Het werkje beslaat bijna 100 blz. en is geïllustreerd met een groot aantal, bijna alle door den hr. Hoogland genomen foto's. Bovendien bevat het enkele grafieken en een duidelijk kaartje, waarop door nummers alle beschreven bijzonderheden van de Mid-den Preanger zijn aangegeven.

Crediet- en Effectenbank

„DIE HAGHE“

's-Gravenhage
 .. Laan 9 ..

TEL. H. 892 en H. 3492

Alle Bankzaken

De Jaarbeurs.

Den 2en Jan. j.l. is verschenen het eerste nummer van „De Jaarbeurs. Officieel orgaan der Vereeniging de Ned.-Ind. Jaarbeurs“ te Bandoeng. Dit Nr. bevat in hoofdzaak een verslag over de financiën en over de tweede jaarbeurs, maar in volgende Nrs. zullen worden opgenomen bijdragen betreffende het jaarbeurswezen in het algemeen en van het Ned.-Indische in het bijzonder. Verder zal het orgaan bevatten berichten op handels- en industrieel gebied, technische artikelen, ingevoerde nieuwigheden op verschillend gebied, enz. In het kort: het jaarbeursorgaan beoogt een schakel te vormen tusschen handel en industrie enerzijds en de jaarbeurs anderzijds. De Commissie van Redactie bestaat uit de h.h. S. A. Reitsma, ir. G. J. Post van den Burg en P. K. G. de Bont.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van afl. 1 (Jan. 1922). Krijgswetenschap. Schrijven van den hr. Lambooy. — Gegevens betreffende de Fransche artillerie bij den aanval op voorbereid-stellingen (slot), door H. G. — Tsingtau (eene beschouwing in verband met de verdediging van Indië), door F. Treffers. — Gedanken über japanische Taktik und Strategie, von K. G. Gaul. — Op den verkeerden weg, door v. W. (handelt over het voedingsvraagstuk in het leger). — Het voorgevecht der Infanterie in verband met ons S. V. I. — Radiotelefonie voor militair gebruik.

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 214
 Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten.
 Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.

Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.

EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals: Textiel, Papier, Ijzer- en Staalwaren, Sundries, Levensmiddelen, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Het Febr.-Nr. wijdt waardeerende woorden aan den grondlegger van de beoefening der wetenschap waaraan het tijdschrift zijn naam dankt, aan Prof. Blink, die den 12en dezer zijn 70sten geboortedag herdacht. — Verder bevat dit Nr. den tekst der rede van den hr. L. van Vuuren, gehouden aan de Gemeente-universiteit te Amsterdam, op 18 Jan. j.l. bij de aanvaarding zijner lessen als lector in de koloniale landbeschrijving aldaar. Bij de lezing van de buitengewoon interessante voordracht, getuigd van helder inzicht in de wetenschappelijke en praktische vraagstukken, welke zich bij de landbeschrijving van den Indischen Archipel voordoen, trof ons de mededeeling van den heer van Vuuren, dat hij van zijn Indischen werkkring, waarin hij zooveel nuttigen en blijvenden arbeid heeft verricht, afscheid heeft moeten nemen. Een gedwongen afscheid, wijl een verkeerd begrepen bezuinigingswoede de totaal onjuist voorgelichte Indische Regeering er toe ge-

De Indische Mercur.

No. 6. Rubber als ondernemingsproduct, als stapelartikel en als grondstof voor de industrie. Voordracht van Dr. O. de Vries. — Ontsuikering van rietsuikermelasse met het Steffens-proces, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — West-Australië als afzetgebied voor Ned.-Indische producten. — Kleine mededeelingen (Duitsche penetratie in Ned.-Indië). — Kultuurberichten. — Arbeidsverhoudingen (Het arbeidsvraagstuk voor Sumatra. — Koloniaal Instituut (Afd. Handelsmuseum). Literatuur over vezelstoffen, bodemvraagstukken, plantenziekten en -plagen.

Voor **Collectieve** **Ziekte-Verzekering**

is de aangewezen Maatschappij

de 223

1) We begaan zeker geen onbescheidenheid met de mededeeling, dat Prof. Snouck hier doelt op den buitengewoon begaafden Raden Dr. Hoesein Djadiningrat te Batavia.

De Tropische Natuur.

Jaarg. XI, No. 1. Op de Java-zee, door H. C. Delsman (met ill.). — Uit de biologie van een luchtwier, door P. van Oye (met ill.). — De kedondong-springkever (Podontia affinis Grond.), door S. Leefmans (met ill.). — Het tweede Ned.-Indisch Natuurwetenschappelijk Congres.

Ned.-Ind. Rubbertijdschrift.

6e Jaarg. No. 20 (1 Jan. '22). De rubberpositie (vervolg), door G. F. Bodde. — Een rapport over de rubber-positie. — Mededeelingen van den Rijksvoorlichtingsdienst van de rubbernijverheid te Delft. — Eenvoudige methode tot bepaling van het gehalte aan vrij vetzuur van palmolie. — De omvang der werkloosheid onder Europeanen. — De stijging der rubberprijzen.

Locale Belangen.

9e jaarg. Afl. 13 (1 Jan. '22). Het kiesrechtvraagstuk (voor den Volksraad) in theorie en praktijk, door J. Suys (wordt vervolgd). — Beschouwingen over de wetgevende bevoegdheid der Locale Raden met betrekking tot de beperking (en vernietiging of onbruikbaarmaking) van den eigendom, door Kraaijenbrink (wordt vervolgd). — Onteigeningen, door Rückert (wordt vervolgd). — Instelling van wethouders. — De financieele verhouding tusschen de Regeering en de locale Raden, door Jaseur (wordt vervolgd).

Centrale-Onderlinge

Ziekenkas onder Administratie der Z. H. V.

Pletterijkade 50 's-Gravenhage

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYLS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadloze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

TAAMS & KEYSER

Bankstraat 10 's-Gravenhage

IN EFFEGTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen. Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden. COUPONS. REK.-COURANT.

SCHRIFTELIJKE KNIPCURSUS

Door een geroutineerd Coupeur, met meer dan 20-jarige praktijk, (oud-leerling van de wereldberoemde „Professeur de Coupe” A. NEBELING te Brussel) worden systematisch **schriftelijke lessen gegeven** (ook naar Indië) ter bekwaming in het geven van een chique coupe aan Uw Dames- of Heeren- en Kinderkleding. Prijs 13 lessen f 12.-, per geheele cursus slechts f 45.- (bij vooruitbetaling). Vraagt uitgebreide prospectus aan **INSTITUUT VOOR SCHRIFTELIJKE LESSEN, Kapelstraat 3, APELDOORN.** 48 Na gunstig afgelegd examen wordt prachtig diploma uitgereikt.

Hadi-Poestaka

Boekhandel en Uitgevers-Mij.

Nobelstraat 20 - Den Haag

Telef. H. 475.

Hoofddepôt van de uitgaven van het Java-Instituut en van „De Commissie voor de Volkslectuur” te Weltevreden.

Levering van alle Boeken op elk gebied, ook Buitenlandsche Uitgaven

Speciaal zijn we goed gesorteerd in Oostersche Werken.

Mevr. Fruin-Mees, Geschiedenis van Java in 2 dln. met talrijke illustr., p. deel f 6.—.

H. F. Tillema, Kromo-blanda, 4 dln. met vele lichtdrukken (antiquarisch).

Emiel Hullebroeck, Een Noodkreet uit Indië (over den achteruitgang der Indlandsche Kunstnijverheid) à f 1.—.

Praeadvies voor het Java-Congres, over Muziek- en Geschiedenis-onderwijs f 1.50 en f 3.50.

Werken van Noto Soeroto, p. deeltje f 3.75.

Werken v. Rabindranath Tagore à f 1.75.

Pracht-plaatwerken over Bali, Java, China en Japan, per band f 8.—.

„Soembangsih”, gedenkboek Boedi Oetomo, een werk met talloze illustraties samengesteld uitsluitend door Indonesiërs, f 4.50.

Binnenkort verschijnt bij ons een rijk geïllustreerd boek over den Javaanschen Dans door Th. B. van Lelyveld.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
Piet Heinplein, Tel. { M. 3874
 M. 3875

Uit het land van den fieren Sumatraan (vervolg), door W. J. Kroon (Reflector, 31 Dec. '21).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 1, 1922. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Voor twee eeuwen, door v. D. (Herinnering aan de samen-zwering van Pieter Eberveld (met afbeelding van den denksteen). (Het Indische Leven, 31 Dec. '21).

Migration of Javanese to Sumatra. — The artistic qualities of the Javanese (vervolg). (The Dutch East Indian Archipelago, 25 Dec. '21).

Die Niederschlagsverhältnisse in Niederländisch-Indien zwischen 5e nördlicher und 5e südlicher Breite. (Dr. A. Petermanns Mitteilungen, Dec. '21).

Among primitive peoples in Borneo. A description of the lives, habits and customs of the piratical headhunters of North Borneo, with an account of interesting objects of prehistoric antiquity discovered in the island, by I. H. N. Evans. With many illustrations and a map. (Londen, Seely and Co.)

Suriname.

Naar aanleiding van het artikel van den heer Fernandes, griffier der Koloniale Staten, in „Het Vaderland” van 4 Februari, schreven wij in ons vorig nummer:

„Dat de aanstaande verkiezingen mannen of vrouwen naar de Tweede Kamer zullen brengen, die in koloniale zaken voorlichting kunnen geven, betwijfelen wij. Die het partijgewurm gadeslaat, zal zijn verwachtingen niet hoog spannen.”

Inmiddels namen wij kennis van het program van actie van den Vrijheidsbond, welke bond zich de vrijheid veroorlooft het bestaan der West-Indische koloniën, die toch ook hun vraagstukken hebben, volkomen te negeren.

In „De Maasbode” van 5 Februari is weer de correspondent te Paramaribo aan het woord. Hij geeft zijn hart lucht over de verbijsterende onbekendheid die hier omtrent Suriname heerscht en schrijft dit ten deele toe aan de onverschilligheid van de Nederlandsche pers.

„Onze bladen — aldus de correspondent — worden geregeld opgestuurd naar Nederland, maar hoe vaak wordt er iets uit overgenomen? Het mag wel waar zijn, dat veel erin te onbelangrijk zal gevonden worden om aan het Moederlandsche publiek te worden voorgezet, omdat het strikt lokaal is, maar daarnaast worden toch ook de groote kwesties besproken, die voor deze kolonie van het hoogste gewicht zijn! Onze pers is er wel eene van bescheiden omvang, maar daarom behoeft zij toch niet stelselmatig genegeerd te worden, zooals thans geschiedt. Dit woord is zeker niet te sterk gekozen, als men nagaat, hoe de bladen in Nederland, ook die bladen, die onze couranten geregeld ontvangen, alles wat er in staat dood zwijgen.”.....

Het wil ons voorkomen, dat de correspondent in een onbewaakt oogenblik zich heeft laten beheerschen door een booze bui. Het verwijt toch aan de Nederlandsche pers is onverdiend. Bij de komst van de Surinaamsche mail vullen verscheidene onzer groote bladen menige kolom met berichten uit de Surinaamsche bladen. Sommige dier bladen hebben zelfs een correspondent te Paramaribo, zooals „De Standaard” en..... „De Maasbode”.

In een brief uit de West doet de heer Leys in „De Standaard” van 6 Januari een aanval op de vele miljoenen-plannen die met betrekking tot Suriname ten beste worden gegeven.

„Grootsch zijn voorwaar al die plannen, maar geen enkele plannenmaker heeft met eigen beurs te rade te gaan. Alle plannenmakers, ik dus ook, zijn menschen die riemen willen snijden van een ander mans leer. Ten algemeene nutte, dat is zoo, maar toch blijft het: „van een ander mans leer.” Ik

bewonder het optimisme van de rekenaars met miljoenen, die ondanks het feit, dat particulieren hun beurs zooveel mogelijk gesloten houden en ons inkomen al te klein is om onze eigen huishouding in stand te houden, toch nog meenen miljoenen los te kunnen kloppen voor den wederopbouw van een kolonie, die niemand haast kent en waarvoor men zoo goed als geen belangstelling kan wekken, wat men ook doet, en hoe men het ook aanlegt”.....

„Er schuilt tweerlei gevaar in het maken van groote en grootsche plannen. Het eerste gevaar is dit: Wij in Suriname zijn verrukt als wij lezen, dat er zulke vrijgevege Surinamevrienden zijn. Waren ze op het oogenblik, waarop hun persartikeltjes in Suriname bekend werden, in de kolonie, dan zouden we hen ongetwijfeld een ovatie hebben gebracht, evenredig aan het aantal miljoenen dat ze dachten te besteden. Bij niet verwezenlijking der plannen is onze teleurstelling ook evenredig aan het aantal miljoenen dat ons ontglipt is. En werkelijk, die teleurstelling, ik zou haast zeggen die wanhoop, begint zich al meester te maken van deze en gene vooraanstaande Surinamers.

We hebben nu al zooveel plannen, ons zijn nu al zooveel miljoenen toegedacht, maar met dat al komt het nooit tot uitvoering van eenig plan en worden we al armer en armer, terwijl de levensvoorwaarden in de kolonie al zwaarder worden. Het tweede gevaar is veel grooter. Het is dit. Particulieren willen hun geld niet beschikbaar stellen. Als mannen als Kasteleyn, Kluyvers en Pyttersen ondanks de meest intensieve pogingen niet in staat zijn de kapitalisten in Nederland te bewegen tot kapitaalbelegging in Suriname, dan kunnen we veilig aannemen, dat niemand het kan. Maar dan moet de Regeering de miljoenen beschikbaar stellen. Dat nu acht ik onmogelijk, gezien den treurigen stand onzer geldmiddelen.”.....

Van den aanvoer van Aziaten verwacht de heer Leys niets.

„We moeten middenstanders hebben in Suriname, die moeten we er kweken. Dat is de klasse die in staat is Suriname er boven op te helpen en geen andere kan dat. Ik wil een ietwat plat beeld gebruiken om dit te verduidelijken. In de veeteelt willen we graag flinke varkens, koeien en paarden fokken. Als men ons nu geeft om er mee te beginnen biggen zoo groot als kleine katjes, kalveren als hondjes en veulens als geiten zoo klein, dan zeggen we: „Dat betaalt niet, we beginnen er niet aan!” Als we Suriname willen geven flinke menschen, die Suriname er boven op kunnen helpen, menschen die zelfstandig een behoorlijk bedrijf kunnen exploiteeren, dan moeten we niet beginnen met het invoeren van onzelfstandige, onbetrouwbare, alle economisch inzicht missende Javanen. Dat betaalt niet. Daar is veel te veel werk aan voor we die tot normaal denkende menschen hebben opgevoed. Dan moeten we beginnen met menschen in te voeren, hoog genoeg ontwikkeld om na aanpassing, verder alleen hun weg te bewandelen en al arbeidende mede te werken aan den economischen opbouw van Suriname.”

Het is zijn kolonisatieplan van Nederlandsche landbouwers, dat de heer Leys hier op het oog heeft. Wij kunnen daarop niet ingaan. Slechts deze vraag: zal de kolonie niet te gronde gaan in den tijd, dien men noodig heeft om die middenstanders te „kweken”?

In zijn volgende brief in „De Standaard” van 20 Januari komt de heer Leys opnieuw terug op zijn kolonisatieplan, dat hij met vuur verdedigt tegen de mannen der „wetenschap”, die meenen dat de Nederlandsche boer niet geschikt is voor den landbouw in laag gelegen tropische landen. Zal die mannen zich zullen laten overtuigen? Er is plaats voor twijfel.

In „Het Vaderland” van 9 Februari een belangwekkend hoofdartikel door den politieken hoofdredacteur aan Suriname gewijd.

PAVILLON VICTORIA
Scheveningue
OUVERT PENDANT TOUTE L'ANNÉE

WISBRUN & LIFFMANN
Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag
DAMES MODEARTIKELN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELN.

Wissel In- en Verkoop. Credietbrieven. Telegrafische Uitbepalingen.	Hollandsche Bank voor West-Indië		Incasseringen. Handelsinformaties. Rembours- en Document-Credieten.
	Heerengracht 252 AMSTERDAM Telefoon N. 3290 CURAÇAO CARACAS 130 VENEZUELA Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika		

Verkrijgbaar bij de „Centraal Apotheek „DE KOEDOE”, Fred. Hendrikiaan 166, 's-Gravenhage, Telefoon Sch. 1053 13

ASTMATA LAXA

van Mevr. A. KRAJENBRINK, Soerabaja

ASTMATA LAXA tegen asthma, bronchites, kinkhoest tegen vezucht en hardlijvigheid

Dit blad heeft in den loop van zijn bestaan steeds veel belangstelling getoond voor Surinaamsche aangelegenheden. Wij herinneren ons den tijd toen Mr. A. C. Wesenhagen Surinaamsche onderwerpen in het blad behandelde. Ook den tijd toen „Het Vaderland” vooraan stond in den strijd tegen de beslissing door Gouverneur van Sypsteyn genomen in de zaak de Jong-Hijmans, een zaak die veel gericht heeft gemaakt en ten nadeele van den Gouverneur is beslist.

Het bovengenoemde artikel laat zich niet goed samenvatten.

Wij willen er de volgende beschouwing uitknippen:

„Wat Suriname in de eerste plaats behoeft is kapitaal. Het moederland stelle de Kolonie in staat dat te leenen door zich voor het geleende garant te stellen. Daarnaast make men door de open-deurpolitiek dat ook het vreemd kapitaal zich voor Suriname kan en wil interesseeren. Daarvoor zijn de exclusieve bepalingen, die men in 1899 in navolging van de Indische Mijwet voor Suriname heeft genomen een beletsel. Men kan die bepalingen gemakkelijk „formaliteiten” noemen, waaraan het vreemd kapitaal zonder veel moeite kan voldoen, maar in Suriname heet dit complex van bepalingen de „Vreemdelingen uitsluitingswet”. Nomen est omen. En de lange tijd dat het geduurd heeft, eer men het met de Amerikanen eens was over de Bauxietconcessie, heeft wrevel gewekt, en is niet geschikt om meer Amerikanen te nopen hun geld in de Kolonie te wagen. Eene serieuze maatschappij houdt van voortmaken, en dat deze maatschappij serieus was, mag wel blijken uit het feit dat ze, alvorens met de eigenlijke aluminiumexploitatie een aanvang werd gemaakt, tonnen gouds heeft uitgegeven voor den aanleg van een etablissement in het diepe woud voor haar ontginningsbedrijf en het hygiënisch maken daarvan”.

Met de beschouwingen van den schrijver kunnen wij over het algemeen instemmen. Waar hij evenwel verklaart dat er in Suriname een fout is begaan, die zeker van invloed is geweest op de stem die vele afgevaardigden (ter Tweede Kamer) voor de stopzetting der bacove-cultuur hebben uitgebracht moeten wij met hem van meening verschillen. De fout zou de volgende geweest zijn: „De bacovencultuur voor export was daar reeds lang op teleurstelling uitgelopen, vóór dat men de Staten-Generaal daarmee in kennis had gesteld. En dat wekte wantrouwen tegen de kolonie”. Van geheimhouding was er in Suriname geen sprake. De bladen waren steeds vol van het wel en wee dezer cultuur. Er zijn vele fouten begaan in den opzet en de leiding der zaak, waar deze fout is door of in kolonie niet gemaakt.

Een uitstekend gedocumenteerde uiteenzetting van al wat in verband staat met het noodlottige likwidatiebesluit, hierboven bedoeld, vindt de lezer in het in 1913 verschenen geschrift van wijlen den oud-gouverneur Mr. H. J. Smidt „Suriname en Nederland. Naar aanleiding van de bacovenzaak”.

Curaçao.

1921.

Voz di Pueblo is nogal tevreden: Het jaar 1922 is in verschillende opzichten beter begonnen dan het vorige, ofschoon 1921 zeker niet tot een slecht jaar bestempeld mag worden.

Door de frissche regenbuien hebben wij ge-gronde hoop dit jaar een maisoogst binnen te halen, zooals er in de laatste jaren geen geweest is. Eenige ziekte, als typhus, enz., die gedurende het jaar zich hebben voorgedaan, behooren gelukkig tot het verleden. De dalende lijn kan thans onderscheiden worden in de hooge prijzen van verschillende levensbehoeften, een groote hoeveelheid groenten, rankvruchten enz. is in 't vooruitzicht, met natuurlijk als gevolg eene verdere daling der prijzen.

PIANOHANDEL
P. MOSTERT
Reinkenstraat 16 DEN HAAG
Vakkundig Stemmen en Repareeren
Gereedmaken voor de Tropen

Alles samen genomen is 1921, zooals wij reeds zeiden, geen slecht jaar geweest.

De scheepvaart is levendiger geweest dan eenig jaar te voren. Het aantal binnengekomen schepen bedraagt bijna het dubbele van het aantal in 1920, althans voor wat betreft de stoomschepen. Dit is voor een zeer groot deel toe te schrijven aan de talrijke reizen van de monitors van de Curaçoesche Petroleum Maatschappij, die geregeld ruwe olie van Maracaibo ter verwerking alhier aanbren-gen. Het spreekt dan ook vanzelf, dat het bedrijf van deze maatschappij belangrijk werd uitgebreid. Was de uitvoer der producten dier maatschappij in 1920 gering, gedurende 1921 heeft de maatschap-pij zeer belangrijke hoeveelheden petroleum, gas-oline en residu uitgevoerd.

Ook de geregelde uitvoer van phosphorzure kalk van Santa Barbara heeft bijgedragen tot het levendi-ger maken van onze scheepvaart. De uitgevoerde hoeveelheid is echter vrijwel gelijk gebleven aan die van 1920.

De zeilvaart heeft de vaart op Maracaibo bijkans geheel moeten opgeven vanwege de concurrentie, die haar wordt aangedaan door de drie stoombooten, welke thans geregeld op die haven varen en enkele andere, die bij tusschenpoozen invallen. Zij schijnt echter haar wegen ergens anders te hebben gevonden en wel voornamelijk naar de Antillen.

De invoer is normaal geweest.....
.....Van de eigenlijke producten van Curaçao was de uitvoer niet bevredigend. De strooïeden hebben een slecht jaar gehad, dividivi en zout niet minder; de uitvoer dezer artikelen was minstens 'n dertig procent minder dan in het vorige jaar.”

Koloniale Raad.

De K. R. heeft den Gouverneur bericht, dat zij meent een ontwerp tot wijziging der begrooing voor 1922, nu deze nog niet is vastgesteld, niet te kunnen behandelen, omdat hij de begrooing zelf niet behandeld heeft.

Voz di Pueblo doet mededeeling van een incident tusschen den K. R. en den Gouverneur. „De Raad wenschte inlichtingen betreffende de plannen van den Gouverneur omtrent bezuiniging en verhooging, eventueel invoering van belastingen, alvorens over tot te gaan tot de behandeling van het ont-werp-loodsgeldverordening, waarvan de Memorie van Toelichting zegt, dat de Gouverneur in het al-gemeen zich vereenigen kan met het rapport on-langs door de belastingcommissie uitgebracht.

Deze inlichtingen werden door de Rapporteurs aan den Gouverneur gevraagd. De Gouverneur had echter bezwaren om de inlichtingen te geven anders dan langs den voorgeschreven weg, n.l. bij nota's en memories gevraagd.

Een inzender in hetzelfde blad dringt aan op de vorming van een Curaçoeschen vrijheidsbond.

Alweer een.

De *Amigoe di Curaçao* meldt de verschijning van een nieuwe krant: *Luz*.

K. V. 1921.

De *Nieuwe Courant* eindigt eene bespreking van het *Koloniaal Verslag* aldus:

„Vatten wij onzen indruk samen, dan is het deze, dat de koloniale regeering er op bedacht is geweest op economisch gebied de eilanden te ontwikkelen zoover dat mogelijk is. Aan de ongunstige natuur-lijke omstandigheden kan zij niets veranderen. Het moge een prikkel zijn om wat er nog aan bestaans-mogelijkheden is, zoo goed het kan en zoo voor-deelig mogelijk in exploitatie te brengen. Te be-treuren is het, dat dit nog niet altijd geschiedt en dat de voorraden mest in de grotten, zoo geschikt voor uitvoer, wedr. blijven liggen. Zijn de hooge vrachten wellicht een beletsel tegen exploitatie?

Het onderwijs kon zich wellicht iets beter aan-passen aan de behoeften dezer maatschappij. Uit het verslag kregen wij niet den indruk, dat aan

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
Salon de Rafraichissements 105
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

DE INRICHTING

onzer werkplaatsen is ge-baseerd, zoowel op de leve-ring van 1ste klas Handels-drukwerk als van
Periodieken in courantvorm en Geïllustr. Tijdschriften

DRUKKERIJTEN HAGEN

NOBELSTR. 20 'S-GRAVENHAGE
TEL. H. 474 TEL. H. 475

Fa. G. J. HILBRINK
29 WESTEINDE
tegenover Engelsche Legatie
voorb. 8 Daendelsstraat
's-GRAVENHAGE

Afdeling Dameskleeding

bericht hiermede, dat zij hare gereedzijnde modellen Wandel-Costuums, Mantels en Bontwerken tegen zeer verlaagde prijzen zal uitverkoopen en hare eerste klas Dameskleeding naar Maat gedurende Februari zal leveren:

WANDEL-COSTUMES vanaf . . . f 95.-
MANTELS „ . . . f 80.-

Utrechtsche Bouwassociatie

Belast zich met alle voer-komende Bouwwerken onder Architectuur

Joh. Kamphuisstraat 48, Utrecht
Bedrijfsleider: W. v. DOORN

*Terwijl Gij rust, werken Uw
..... advertenties voor U*

**Technisch-Bureau
K. F. HENNEMAN**

ATJEHSTRAAT 68-70 DEN HAAG
Telefoon HAAG 245.

Electriciteit - Gas
Water - Centrale Verwarming - Sanitair
Drijfwerken - Machinerieën
Smederij - Instrumentmakerij
Adviezen - Plannen - Begrotingen

ALLES

**OP
TECHNISCH
GEBIED.**

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJ
Bandversiering van SOERJOWINOTO
Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
en bij de Uitgeefster

Het drama lijkt mij buitengewoon geschikt voor opvoering. De dialoog is overal levendig, en de diepzinnige wijsheid, de zwaar-filosofische denkbeelden, die den achtergrond vormen van dit gedegene werk, zijn nergens vervat in lange redeneeringen, die de dramatische kracht zouden verzwakken. En het vertoont een zeldzamen rijkdom van tooneelen, die bij de knappe en juist-opgevatte regie, diep ontroerend moeten werken, tooneelen, die den acteurs gelegenheid geven tot spel, ook zonder dat één oogenblik de ontroering van het kunstwerk door den schrijver werd voorbij gezien voor éénzijdige tooneeltechniek. Ongetwijfeld stelt het stuk hoge eischen aan spel en regie; maar als het over beide kanten in bekwame handen was, dan zou men er ook gerust een heel seizoen van society-plays voor cadeau kunnen geven.

(HERMAN MIDDENDORP in „De Nieuwe Gids“)

Uitgave van „Hadi Poestaka“

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij
Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

Adverteeren doet verkoopen.

vak- en ambachtsonderwijs tegenover intellectuele ontwikkeling voldoende aandacht geschonken wordt. Vooral nu de kolonie zelf arbeidskrachten begint te vragen, schijnt ons dit van belang. Overigens verwachten wij niet, dat de regering hier een bloeiende kolonie zal kunnen scheppen, ondanks alle pogingen. Ten slotte beheerschen de natuurlijke omstandigheden de mogelijkheid daartoe en die zijn nu eenmaal niet gunstig.”

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

Generaal Christiaan de Wet.

Een woord aan treurhulde bij het verscheiden van den grooten Hollandschen Boer, had reeds in ons vorig nummer eene plaats moeten vinden, ware onze rubriek toen niet geheel ingenomen geworden door 't artikel over hongerend Rusland. De bladen hebben intusschen bijzonderheden over de Wet's levensloop gegeven, waarover wij hier niet uitvoerig in herhaling zullen treden, wij ontleenen slechts twee stroken aan het stuk van Dr. W. van Everdingen in de „N. R. Ct.“ van 8 Februari, zij teekenen den heldhaftigen Oranje-Vrijstater. 't Eerst geeft hem weer in de kracht, waardoor hij voor den buitenstaander en voor den Afrikaan de bekende figuur geworden is en blijven zal. 't Tweede herinnert hoe hij door zijn vrijheidsliefde en vriendschap tot zijn optreden in 1914 gekomen is.

„Die volmaakt harmonische combinatie van bovenmenselijke krachtsinspanning en krachtuiting met haast overgevoelige zachtheid, die waarachtige vroomheid en godsdienstzin, gepaard met een onuitputtelijke dosis gezonden humor en sprankelende vrolijkheid, wekt en zal altoos blijven wekken de grootste verbazing en bewondering van wie oog en oor en hart heeft voor deze prachtige eigenschappen van groote mannen. Hoe hoog staat deze eenvoudige mensch boven de menigte, niet alleen door zijn krijgdeugd — wij hebben daarvan in dezen armen tijd meer dan genoeg gelezen! — maar vooral door zijn liefde, zijn trouw, zijn teer geloof aan het beste in den mensch....”

De Wet's meesterschap in strategie en tactiek behoort hier niet vermeld. Zijn veldtochten zijn uitvoerig verhaald, door hem zelve en door anderen, slechts zij hier even gewezen op het zesde zintuig, dat hem zulke onschatbare diensten behoeft: zijn bewust gevoel, waar 's vijands zwakke punten lagen, waar hij doorsnuipen kon, welke richting hij heen moest. Geen macht ter wereld kon hem dan tegenhouden, omsingelen of grijpen. Dan ging er van hem een ijzige wekkende kracht uit, die allen aangreep en ze willoos voerde — ter uitredding, dat stond vast en is altoos zoo uitgekomen.”

„En daarna! Hij heeft op 16 December 1904 president Kruger te Pretoria helpen begraven, zware verliezen in zijn gezin geleden, onder moeilijke omstandigheden het ambt van minister van landbouw in de O. R. K. bekleed, en vervolgens het onheilvolle jaar 1914 meegemaakt. Eerst verzet hij zich met alle macht tegen het voorstel om Duitsch Zuidwest te gaan veroveren, waarbij hij zich als een jong kerl weert op spreekbeurten, bij welke gelegenheid eenmaal de gruze held met allerlei projectielen bestookt wordt. Dan verneemt hij den nooit opgehelderden dood van zijn trouwen wapenbroeder De la Rey, een ander, de kranteige Beyers, vindt een ellendigen dood in de Vaalrivier, en ten slotte wordt De Wet rebel, waarbij hij nog eenmaal den vijand — nu de troepen van zijn voormaligen kameraad Botha — verhaast doet staan door zijn ongeëvenaarde vlugheid van beweging en dat zestig jaar oud, na een leven van inspanning en ontbering!....”

Men kent het einde. Eindelijk gevangen, wordt de grijsaard in den tronk gestopt, veroordeeld en na elf maanden gevangenisstraf ondergaan te hebben, vrijgelaten op verzoek van duizenden vrouwen van Zuid-Afrika, die daartoe in grooten getale te Pretoria waren bijeengekomen. Maar zijn gezondheid was geknakt, al bleef zijn geest ongebroken, zooals zijn woorden bij het graf van Steyn bewezen.

Tasschen aanvallen van ziekte en ongemakken door, had hij nog telkens als spreker op, altoos vervuld van dien hartewenschen om nog eenmaal de dierbare vlag van een onafhankelijken Vrijstaat te zien wapperen.... Want zijn vrijheidszin staat hoog boven alle andere eigenschappen van dezen merkwaardigen man....”

De Wet heeft dien blijden dag niet mogen beleven, maar de roep om onafhankelijkheid, die telkens en telkens weer in Z. Afrika opgaat, ook thans weer bij de staking aan den Witwaterrand, geeft aan hoe zijn geest in jong Afrika voortleeft.

Zou men eindelijk verstandiger worden?

Tijdens den oorlog zag Frankrijk in alle richtingen uit naar aanvulling van de troepenmacht, die het uitgestrekte

front van de Noordzee tot aan de Zwitsersche grans te verdedigen had, terwijl tegelijkertijd nog strijd te voeren was in verschillende deelen van Europa, Azië en Afrika. Dit toen tot recruteering ook van zwarte en gele strijders voor het moederland besloten is, is te verklaren, al heeft het zelfs onder die omstandigheden niet ontbroken aan veroordeeling van dien maatregel. Zooals bekend, heeft de regering te Parijs echter na het beëindigen van den oorlog volstrekt niet de nadeelen der legering van zwarte troepen in Europa willen erkennen, zij heeft ook geen geloof of althans geen gehoor willen geven aan de afkeuring over een onttrekken van zoovele werkkrachten aan den arbeid in de koloniën en evenmin heeft zij gezien, of willen zien het gevaar voor het over 't paard tillen van den onontwikkelde zwarten broeder. Bij hare militaire aspiratiën bouwde de groote republiek op eene kolossale troepenmacht, zij was hiertoe alleen in staat door toepassing van de plannen, welke van alle koloniën een verplicht jaarlijksch contingent vroegen.

Wie daartegen in durfde gaan maakte zich Boche-voordacht. Voorzichtig en omzichtig hebben stemmen zich echter toch laten hooren tegen de ondraaglijk hoge kosten aan de militaire verplichtingen verbonden. Langzaam hebben deze klanken ingang gevonden, de portemonnaie-zenuw blijft overal de gevoeligste; de terugroeping van de bezetting uit Cilicië is o.a. hiervan een gevolg. Brengt deze natuurlijk ook een vermindering mee van behoefte aan krijgslieden, een beroep op de regering, om aan die vermindering tevens eens te denken als onderdeel der te volgen koloniale politiek, hadden wij tot nu toe in de Fransche pers nog slechts in bedekte termen mogen vinden. 't Was dus eene verrassing een artikel van M. Delafosse aan deze kwestie gewijd te vinden in La Dépêche Coloniale van 26 Januari. Hoewel dit blad geen regeeringsorgaan is, treft toch herhaaldelijk een samengaan van gedachten tusschen hetgeen het aan de orde stelt met bij de regering in opkomst zijnde inzichten, het feit dit stuk als hoofdartikel opgenomen te zien, kan dus beteekenis hebben. De titel, in dezen vorm van verkorten inhoud, is ook sprekend: „De inlandsehe werving of de gevaren van een utopie. De belanghebbende koloniën spreken ongerustheid uit.”

De schrijver neemt aan, dat Frankrijk tot zijn normale positie moet komen, waarbij 't alleen de eigen veiligheid te verzekeren heeft. Hierbij past een weermacht, waarbij 't land zelf kan voorzien. De koloniën behooren dan haar menschen terug te krijgen.

Zoover zijn wij echter nog niet, zegt hij. Om den diensttijd van den Franschen burger tot 18 maanden te kunnen terugbrengen, is op een contingent van zwarte en gele vangers gerekend. Het verkeerde hiervan wordt meer en meer ingezien, zoowel met het oog op de toekomst en de ontwikkeling van de koloniën, als dientengevolge ook voor Frankrijk zelf. Wanneer dit gevaar allen bedreigt en niet door eenige noodzakelijkheid geboden wordt, zou hem schuld treffen, die het over 't hoofd bleef zien, en die voortging alleen met cijfers, en nog wel met bedriegende cijfers, rekening te houden, zonder de werkelijkheid tot haar recht te laten komen. Dergelijke termen zijn eigenlijk voor een hoofdartikel in L. D. C., gericht tegen regeeringsmaatregelen, te kras, wij meenen er daarom de voorlooper in te mogen zien van eene op 't zijnde kentering in de wervingkwestie. Dit kan in verband staan met het optreden van het ministerie Poincaré, al is Albert Sarraut minister van koloniën gebleven.

Het resultaat der Washington conferentie.

Bij den inzet der Washington conferentie werden de twee onderdeelen: beperking der bewapening ter zee, en regeling der staatkundige verhoudingen in 't gebied van de Stille Zuidzee, zooals ieder weet, zeer verschillend opgezet. Voor 't eerst kwamen de Vereenigde Staten met een scherp geformuleerd plan, waarbij zij zelf, Japan en Groot-Brittannië, zich zouden verbinden tot een zeer groot inkrimping van hun zeemacht. Voor 't tweede, de grootste mogelijke tegenstelling. Geen voorstel, geen plan, doch de vraag: wie heeft iets te bieden of te wenschen?

Frankrijk en Italië toonden zich bij 't ontwapeningsplan geraakt door hun uitsluiting. Zij werden toen nog in de combinatie opgenomen, hetgeen de vlotte afdoening geenszins bevordert heeft. Op stuk van zaken zijn de vijf mogendheden echter toch tot een oplossing van groote betekenis gekomen.

Over 't tweede vraagstuk spraken, behalve deze vijf, ook China, Portugal, België en ons land mee. De beraadslagingen hebben in hoofdzaak over de Chineesche kwestie, in haar verschillende internationale schakeeringen geloopt. De verkregen conclusiën zijn minder scherp omlijnd dan die betreffende de vlootverhoudingen, men kan ze deels eerder beschouwen als middel om 't onderling overleg op dreef te helpen, dan als eindbesluiten; toch mogen zij ook als een belangrijk succes gelden.

Zullen Harding en Hughes zelf nu en dan getwijfeld

Genua en Marseille

Geregeide Koeriersdiensten.
voor passagiers.

REISBUREAU LINDEMAN.

's-Gravenhage

Amstere

Groningen

Utrecht

N. LOEB - DEN HAAG

NOORDEINDE 109-111

KLEEDING EN MEUBILEERING

OP TERMIJNBETALING

Bevelen ons beleeft
aan voor levering
van alle soorten
Brandstoffen

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZOON
Telefoon M. 1880 en M. 3331
Waldeck Pyrmontkade 88 - Den Haag

Stookt onze
1^e soort
Turfbriketten

hebben aan de mogelijkheid om uit de moeilijkheden, de
verwikkelingen en de tegenstrijdige belangen tot een goede
oplossing te komen, op stuk van zaken kunnen zij met vol-
doening neerzien op hetgeen bereikt is. Ook den eersten
Britschen vertegenwoordiger Balfour, komt intusschen een
voornaam deel van de eer toe. Ons land kan tevreden zijn
met de wijze waarop het te Washington vertegenwoordigd
werd. De leider onzer missie, Mr. Jhr. van Karnebeek, is
in de commissie der negen mogendheden een figuur van
invloed geweest, maar ook de commissie van vijf, waar hij
buiten stond, heeft hij kunnen doen begrijpen, hoe met de
positie van Nederland bij de afdoening van de zaken van
Oost-Azië rekening te houden is.

Wij vatten hier de voornaamste bereikte uitkomsten kort
samen, ongeacht of deze in de conferentie zelf, dan wel
in nauw verband met haar hun beslag hebben gekregen.

Meende iedereen drie maanden geleden met zekerheid
een aanstaanden oorlog in den Stillen Oceaan te kunnen
voorspellen, thans waagt niemand deze voorspelling meer.
Integendeel.

Moeilijkheden, gevoeligheden, die, afgezien nog van den
oorlogskans, jaren hangende hadden kunnen blijven, zijn
tot een einde gebracht of in de richting naar een oplossing
geleid.

Kwesties, die mokkend sluimerden, zijn tot uiting ge-
bracht, met een streven tot minnelijke afdoening.

Vrijwillige beperking van de bewapening ter zee, is de
belangrijke uiting van den ernstigen wil tot vreedzaam sa-
mengaan en tot bezuiniging. Vredesbouw in stede van oor-
logsbouw.

Aanvaarding van 't beginsel der bemoeienis van vreemde
mogendheden in de zaken der eigen verdedigingsaan-
gelegenheden op aangegeven accoord.

Afspraak der 5 om geen duikboten tegen de koopvaardij-
schepen te gebruiken en geen giftige gassen toe te passen.

Plaatste dit punt de oorlogsmogelijkheid weer in den ge-
achtenkring, het heeft toch niets dan goeds. 't Strekt zich
ook tot den oorlog te land uit. Men kan wel aannemen, dat
andere mogendheden deze beginselen mede zullen huldi-
gen, al zijn zij formeel alleen bindend voor de 5 bij onder-
lingen strijd.

De helofte dezer mogendheden geen oorlogsschip te ver-
voeren alvorens het als vechtschip gesloopt te hebben.

't Accoord van Amerika, Japan, Engeland en Frankrijk be-
treffende de beperking der versterking van strategische
punten op eilanden in de Stille Zuidzee.

De regeling der internationale telegraaf kabel, de z.g.n.
Lapkwestie; waardoor de kabel Jap-Menado aan Nederland
toegewezen.

't Verdrag waarbij de open-deur-politiek in China beves-
tigd wordt en de onschendbaarheid van dit rijk is uitge-
sprukt, evenals zijne neutraliteit.

De herziening van 't douanetarief van China, gebracht
op den basis van 5 pCt.

De verklaring voor de nakoming der verplichtingen je-
rens buitenlandsche beleggers in Chin. spoorwegen.

Voor de principiele erkenning van de territoriale on-
schendbaarheid van Siberië is men nader tot elkander ge-
komen. Japan verklaarde zich bereid zich van daar terug
te trekken.

Opgeven van groep vijf der bestaande 21 eischen van
Japan door Japan (Jap. adviseurs, politie, kerken, scholen,
land, verplichte aankoop van munitie in Jap., aanleg
van spoorwegen door Jap. in China).

Teruggave van Sjantong door Japan aan China. —
Hieraan heeft Engeland, zonder overeenkomst, de terug-
gave van Wei-hai-wei toegevoegd, hetgeen waarschijnlijk
Frankrijk er toe zal brengen zijn pachtgebied Kwang-
chow-wan ook weer aan China af te staan.

't Britsch-Japansche verdrag is komen te vervallen, als
niet noodig bij de algemeene entente van de betrokken
mogendheden.

Alle ter tafel gebrachte kwesties hebben niet tot een be-
sluit kunnen voeren, zoo zijn die betreffende Mongolië,
Mantsjoerije en Siberië hangende gebleven. Ook in verband
met de mededeeling is de conferentie niet gesloten, doch verdaagd.
Men werkt door.

Voor ons land dient nog vermelding, dat de vier groote
mogendheden, (Am., Jap., Eng., Fr.) die door een verdrag
in de Stille Zuidzee trachten te voorkomen, daar-
voor Portugal en Nederland een verklaring heb-
ben afgelegd, waarbij elk harer uitsprekt: „dat zij vast
aanhouden is de rechten van Nederland met betrekking tot
't insulair bezit in het gebied van den Stillen Oceaan te
verdedigen.”

Door deze, door onze vertegenwoordiging uitgelokte ver-
klaring, speelt wel humor heen. Als formule zonder meer
heeft zij luttel beteekenis, ja zou zij eerder af te wijzen,
dan uit te lokken zijn geweest. Zij zou immers de opmer-
king kunnen wettigen, dat Nederland zonder deze uitspraak
vrienden de rechtmatigheid van zijn staatkundige
rechten op Insulinde in twijfel stelt. De politieke waarde
en beteekenis ervan, die, volgens de uitdrukking van minis-

ter van Karnebeek in de Tweede Kamer (9 Februari), „niet
moet worden miskend”, ligt hierin, dat de staat van ver-
trouwen door het viermogendhedenverdrag geschapen, zich
uitdrukkelijk ook tot Nederland uitstrekt.

Dit gebeuren nu valt eigenaardig samen met twee thans
aanhangige regeeringsvoorstellen ten onzent: die tot grond-
wetsherziening, en die tot bouw van een nieuwe vloot ter
verdediging van Nederlandsch Indië.

Bij de behandeling der aanhangige Grondwetswijziging
in de Tweede Kamer is men het roerend hierover eens ge-
weest, dat de thans in art. 1 Gr.w. voorkomende uitdruk-
king „bezigtingen in andere werelddeelen” uit den tijd is
en dus vervallen moet. En nu hebben wij 't als een diplo-
matieke overwinning toe te juichen, dat de machtige hee-
ren te Washington verklaren ons insulair bezit te willen
eerbiedigen.

De Eerste Kamer, die de Gr.w. herziening nog te be-
handelen heeft, zal de hierin gelegen humor wellicht rele-
veeren.

Heeft „de verklaring” inderdaad waarde als vermeer-
derde waarborg tegen oorlogsgevaar in den Stillen Oceaan,
dan gaat zij ook in tegen de noodzakelijkheid om nu, nu
juist te komen tot het scheppen van een nieuwe oorlogs-
vloot, die en Nederland en Indië voor vele jaren den eisch
van een groot millioenen-offer voorhoudt, in een tijd dat
de roep om bezuiniging van alle kanten wordt gehoord. De
kans van slagen voor dit regeeringsvoorstel lijkt ons zoo-
doende veel verminderd.

Het resultaat der conferentie van Washington kan dus
ook voor Nederland en Indië worden: vredesbouw in stede
van oorlogsbouw.

Mededeelingen.

**Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:
WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER
KOLONIËN.**

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande
worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling
van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan
mededeeling te doen aan het Informatiebureau der
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den
Haag.

Aan de afdeelingen van „Oost en West.”
De heer R. J. GODDARD, Vijverweg 46, Rotter-
dam, stelt zich beschikbaar tot het houden van
lezingen, met lichtbeelden, over Sumatra's Oost-
kust, land en bevolking, zijn kunstnijverheid.

De heer P. J. ZÜRCHER, Pretoriusstraat 60huis,
Amsterdam, de schrijver van „Indië in den Spiegel
van den Oceaan”, verschenen als Feuilleton in
het Kol. Weekblad, stelt zich eveneens beschikbaar
tot het houden van lezingen.

**Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).**

- VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:
- H. Sandkuhl, Amsterdam, 1e Jan Steenstraat 58 II, als ma-
chinist bij de Staatsspoor- en Tramwegen;
 - J. A. M. Plasmans, te Steenberg (N.-Br.), de Heem, als
administratief ambtenaar;
 - L. A. Peletier, 2e Luitenant Artillerie, Utrecht (Vesting-
kazerne), als Ingenieur bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon-
dienst;
 - Mr. A. M. Meijer, Den Haag, Archimedesstraat 119, als
Rechterlijk Ambtenaar;
 - R. J. Hobé, Nijmegen, Daalscheweg 74, als Opzichter voor
de Landsgebouwen;
 - Jhr. Mr. R. R. van den Bosch, Arnhem, Steijnstraat 6, als
bureaujurist;
 - N. Leemans, Scheveningen, Katwijkstraat 133, als onder-
wijzer;
 - Mej. M. J. Rottier, Scheveningen, Gevers Deynootweg 2,
als onderwijzers.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN
STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in

Het soliedste en goedkoopste adres
..... VOOR
Gepantserde Hut- en Mailkoffers
..... is bij
J. JACOBS, Weimarstr. 213, DEN HAAG
Reisartikelen en Lederwaren

Een keurig,
zeer gewild,
tevens praktisch

**CADEAU
VOOR DAMES**

IS
**François Blom's
Moderne Kookkunst**

VERZAMELING
VAN

uitgezochte en beproefde Recepten, Opmer-
kingen over het toedienen der spijzen en
wijnen, over het samenstellen van
Menu's, opmerkingen over ge-
reedschap, voorraad, enz.

BENEVENS RUIM
**100 Afbeeldingen
van Opgemaakte Schotels**

EN EEN
ALPHABETISCH REGISTER

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE
op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889 en de
Kookkunst-Tentoonstellingen te Antwerpen 1889
en 's-Gravenhage 1892 en met het
Eere-Diploma op de Tentoon-
stelling te 's-Gravenhage 1905.

Ingenaad f 4.25 In timon stompalhand f 5.50
Verkrijgbaar bij den Boekhandel.

Dans-Instituut NICK H. WISSE
Gediplomeerd Dansleeraar
PASSAGE 19 DEN HAAG
Club- en Privaatlessen
in de Moderne Dansen
Privaatlessen aan Heeren met medewerking van
Dame (assistente).
Bijlessingen dagelijks van 2-4 en 7-10 uur.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOO
GROENMARKT 27
 TELEPHOON N°. 2512

□ □ **DROGERIEN** :: :: **CHEMICALIËN** □ □
 □ □ **DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-** □ □
 □ □ **EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS** □ □

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN
 Eigen Kofferfabriek
G. KERNER & Co.
 BATAVIA DEN HAAG SOERABAJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden onder garantie geleverd.
 Eventuele vergissingen worden aan onze filialen in Indië kosteloos hersteld.

VLEUGELS, PIANO'S
KUNST SPELPIANO'S
— ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG
 BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plaatelbakkerij „Zuid Holland” te Gouda.

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
 Garantie voor gave overkomst.

C. P. A. NICOLAI
 DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
 hoek Valeriusstraat.

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
 Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

OLYMPIA THEATER
 Prins Hendrikplein 3 - Tel. M. 814

Elken Vrijdag nieuw afwisselend programma.

Doorlopende Voorstelling, aanvang 8 uur.

Plaatsbespreking kan per telefoon geschieden.

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP
 Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de **O. L. v. E. H.**

Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtswetenschap).
 Leeraar in de plant- en dierkunde.
 Leeraren in de Nederlandsche taal.
 Leeraren in het Duitsch.
 Leeraren in het Fransch.
 Leeraren in de wis- en natuurkunde.
 Leeraren in het teekenen (akte Me en g).
 Leeraren in de Staatswetenschappen.
 Leeraren in de scheikunde, allen volledig bevoegd.
 Civiel- of bouwkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.
 Werktuigkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.
 Gepensioneerde genie-officieren als leeraren in de bouwkundige vakken bij het middelbaar technisch onderwijs.
 Leeraar met K¹ bevoegdheid.
 Onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs.
 Onderwijzer met de hoofdkate en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.
 Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.
 Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst of bij den dienst der pestbestrijding (voor vasten of tijdelijken dienst).
 Twee directrices bij de militaire hospitalen.
 Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.
 Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.
 Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.
 Verpleger 1ste klasse voor de militaire hospitalen.
 Verpleegster 1ste klasse voor de operatiezaal.
 Landbouwleeraar (landbouwkundig ingenieur).
 Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.
 Opzichter voor de Landsgebouwen.
 Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
 Ingenieur met praktijk op het gebied van signaalwezen.
 Opzichter werkplaats voor afd. locomotiefstelplaats en afd. rij- en voertuigbouw.
 Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):
 Technicus voor electro-zwakstroom.
 Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:
 Adsp.-electro-technisch ambtenaar,
 Gouvernements-accountant in vasten of tijdelijken dienst.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de Afdeling B van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 8 tot 15 Febr. 1922.

Nieuwe Leden.

W. P. A. Alberti, Ambtenaar 3e kl. Tolrechten O.-I., Den Haag, Kranenburgweg 38, f 5.
 Mej. M. J. Rottier, Onderwijzeres O.-I., Scheveningen, Gevers Deynootweg 2, f 5.
 H. M. Schilling, Leerl. Landbouwsch., Deventer, Diepenveenscheweg 57, f 2.50.
 P. Appel, Leerl. Landbouwsch., Deventer, Veenweg 9, f 2.50.
 F. Meier, Leerl. Landbouwsch., Deventer, Grootte Overstraat 16, f 2.50.
 A. J. Brandt, Amsterdam, Keizersgracht 704, f 5.
 L. van Dam, Procuratiehouder der Firma Joosten en Janssen, Rubbermakelaars, Amsterdam, Rokin 69, f 5.
 A. W. Emmering, Amsterdam, Frans van Mierisstr. 96, f 5.
 D. P. D. Fabius, Directeur der N. V. Blauwhoedenvem-Vriesseveem, Amsterdam, Heerengracht 548, f 5.
 A. P. Fortanier, Directeur der I. H. E. C. (Int. Handel- en Crediet Mij.), Amsterdam, Heerengracht 509, f 5.
 C. Heintzen, p/a. Ned.-Ind. Handelsbank, Amsterdam, Singel 250, f 5.
 H. W. Kehrler Jr., lid der firma Kehrler en Zoon, Assurateurs, Amsterdam, Rokin 84, f 5.
 W. Labohm, Directeur der Koloniale Bank, Amsterdam, Heerengracht 543, f 5.
 J. Lemmink, p/a. N.-I. Escompto-Mij., Amsterdam, Keizersgracht 573/75, f 5.
 Hugo Mulder, Directeur der N. V. Blauwhoeden-/Vriesseveem, Amsterdam, Heerengracht 548, f 5.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
 LEIDEN - HOLLAND

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Mr. S. de Meester, Directeur Uniebank voor Nederland Koloniën, Amsterdam, N. Spiegelstraat 17, f 5.
 W. van Gigh, lid der firma „Kantoor voor Indische Producten”, Amsterdam, Keizersgracht 792, f 5.
 Mevr. W. van Gigh geb. Pauw, Amsterdam, de Lairessestraat 10, f 5.
 G. T. H. van Klaveren, Procuratiehouder Indische Handels Compagnie, Amsterdam, Keizersgracht 670, f 5.
 G. L. van der Molen, p/a. W. F. Westerman, Makelaars Amsterdam, Rokin 162, f 5.
 H. B. Breijer, p/a. Galak Condensed Milk Cy., Amsterdam 2de Wateringplantsoen 7, f 5.
 Mr. P. Groote Jr., Amsterdam, Prinsengracht 791.
 F. Verweij, lid der firma Mirandolle Voûte en Co., Amsterdam, Heerengracht 479, f 5.
 H. K. Knottenbelt, Directeur N. V. „De Leverszeepabrieken”, te Vlaardingen (behoort tot de afd. Rotterdam), f 5.

Nieuwe Begunstigers.

Uniebank voor Nederland en Koloniën, Amsterdam, Spiegelstraat 17, f 25.
 Firma Mirandolle Voûte en Co., Amsterdam, Heerengracht 479, f 25.

Afschrijven.

Mej. Kranenburg, Scheveningen, Helmstraat 11.
 Dr. G. J. van Leeuwen, Den Haag, Hazelaarstraat 90.
 N. J. C. van Polanen Petel, Gep. Kap. N.-I. L., Den Haag, Riouwstraat 82 (overleden).
 Jhr. J. Th. Hora Siccoma, Gep. Referendaris B.B., Den Haag, Laan van Meerdervoort 43 (overleden).
 Mevr. Wed. A. A. van Stockhausen-Readers, Den Haag, Frederik Hendriklaan 24 (overleden).
 A. H. G. Fokker, oud-President Factorij Ned. Handel Den Haag, Nassau Zuilensteinstaat 11 (overleden).
 J. Thie, Den Haag, Laan van Meerdervoort 163 (overleden).

Adresveranderingen.

J. A. Lucas, Cand. Houtvester, van: Luxemborg naar Wageningen, Riemsdijkstraat 17 (behoort tot de afd. Arnhem), f 5.
 J. A. M. Plasmans, Adm. Ambt. B. B., van: Leiden, Hoofdweg 71, naar: Steenberg (N.-Br.), „de Heem”, f 2.50.
 M. F. Onnen, Leeraar H. B. S., Semarang, van: Kartasura, Tengah 12 naar: Palmenlaan 23.
 H. Warners, Chef Telefoonkantoor, Semarang, van: Krawang 86 naar: Pendrikan, p/a. Pension van Rijn, Paviljoen M. A. Evers, Kap. Inf., van: Bandoeng, D. v. O., naar: Weltevreden, Hotel Oriënt.
 D. C. Prins, Zendingleeraar, van: Amerongen, „Vrij Erica”, naar: Lunteren, Engweg.
 J. J. van Helsdingen, Ass.-Resident, van: Den Haag, kenboschlaan 31, naar: Weltevreden, Dep. B. B.
 H. J. Coops, Inspecteur P. T. T., van: Leiden, Papegrijs 26, naar: Weltevreden, Hoofdbureau P. en T.
 H. F. Th. van der Heijden, Commies P. T. T., van: Den Haag, van Weede van Dijkveldstraat 37, naar: Weltevreden, Hoofdbureau P. en T.
 J. Oberman, Controleur B. B., van: Den Haag, Leeuwenplein 2, naar: Weltevreden, Dep. B. B.
 G. J. Oudraad, Opzichter 1e kl. B. O. W., van: Den Haag, Sonoystraat 77, naar: Weltevreden, Dep. B. O. W.
 G. F. van Buseck, Techn. Ambt. P. T. T., van: Amsterdam, de Clerqstraat 90, naar: Soerabaya, Embong Sawah 7.
 H. N. Bavinck, Opziener Mijndienst, Breda, van: Leiden, naarstraat 118 naar: Nieuwe Diesstraat 3a.
 A. P. C. Havelaar, Leerl. Landbouwsch., van: Twee Kweekerij „de Ziele”, naar: Deventer, Lindenstraat 2, naar: J. A. C. Rozendaal.
 N. van Veen, Radiotechn. Ambt. P. T. T., van: Geldermalsen, Gelderschestraat B. 33, naar: Den Haag, van Spaarstraat 206, f 5.
 Dr. H. F. Lumentut, Off. v. Gez. 1e kl., van: Den Haag, Gemeente Ziekenhuis, Zuidwal 83, naar: Bandoeng, D. v. O.
 V. L. Slors, Gep. Kolonel der Genie, van: Bandoeng, naar: Haarlem, Westerhoutstraat 21, p/a. Familie Daniëls, f 5.
 F. W. G. Linck, Student, van: Leiden, Heerenstraat, naar: Oegstgeest, p/a. Linck, Oud-Kolonel.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering, hiervan de spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereniging, Heuistraat 1, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer A. J. GOOSZEN, Landrechter te Solo (Java).

Fabriek van **FORNUIZEN** met toebehoren voor Hotels, Restaurants, Gestichten.

Fa P. J. MEIJIS & ZON Wassenaarsche-straat 1, 3, 5, Scheveningen
 Telef. Intern.

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND” AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said naar
SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA.

N.V. HOOGEWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
Filiaal: 'S-GRAVENHAGE Noordwal 4, Tel. 2461
Filiaal: ARNHEM Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging „OOST en WEST” HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aankomende met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f1.50, noenmaal f0.75 en diner f1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
3. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
4. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkring en Vooruitzichten.
 - I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
5. Emancipatie-Toespraak door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.
6. „Ontwaakt”. Ter nagedachtenis aan CORN. W. BLIJD, door TH. A. C. COMVALIUS te Paramaribo. Prijs: f 1.50.

N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
Lessen in Moderne Talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Opleiding admittie examen H.B.S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag.
Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

Vraagt Prijscouranten

WIJNHANDEL JOS. BROUWERS

Speciaal adres voor
Bourgogne Mousseux
Zeer geschikte Wijnen voor onze Koloniën

H.H. Leden 10 pCt. reductie.

Kantoor: Noordeinde 202
DEN HAAG TEL. H. 4013

N.V. Vereenigde Bakkerijen DE HAAGSCHE BROODFABRIEK en DE OUDE VETTE HEN

Telefoon MARNIX 3820 Telegr.-Adres THEARIO
Fabriek en Kantoor:
Bilderdijkstraat 139

LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK

met speciale afdeling
BANKETBAKKERIJ.

Eigen winkels in alle deelen der stad.
Onder contrôle van het Station voor
Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Uitsluitend eerste klasse
MUZIEKINSTRUMENTEN
SNAREN, enz.
Inruilen en Repareeren
LANSBERG's Muziekhandel
Schoolstraat 23 - DEN HAAG - Tel. H. 7324

N.V. Autogarage „CITO”
SCHENKWEG 7 - TEL. B. 804
'S-GRAVENHAGE
Luxe Verhuur-Auto's

BATIK VERVEN
Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen.
ATELIER VOOR ONDERRICHT.
OPGERICHT 1897.
FIRMA TENZER,
Noordeinde 139a, DEN HAAG (Holland), Tel. 4229.
KUNST-SCHILDERSARTIKELLEN.
Voorwerpen om te Snijden, Branden, Beschilderen, enz.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Wereldmerk IBACH.

L. C. JACOBI

's-GRAVENHAGE

SOERABAYA

Regentesselaan 123, Tel. M. 1403

Wendt U voor

**Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport**

tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

J. P. C. NICOLAÏ & ZOON

HOF-KLEEDERMAKERS

Dr. Kuiperstraat 2 Tel. H. 3146

's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeentelieferanciers

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail, passagiers- en
vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen
Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en
Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij
de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”

Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

**Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa**

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Zeebaboe's en Jongens

beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 24

Verkrijgbaar bij den Boekhandel:

DE INDISCHE RIJSTAFEL.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”,

4de DRUK.

Prijs: ingenaaid. f 1.00

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Entre-Saison-

en

Vroeg-voorjaar-Artikelen.

Lingeries

Confectie

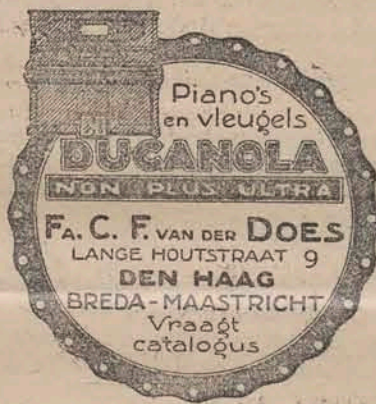
WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

Piano's
en vleugels
DUCANOLA
NON PLUS ULTRA
F. A. C. F. VAN DER DOES
LANGE HOUTSTRAAT 9
DEN HAAG
BREDA-MAASTRICHT
Vraagt
catalogus

Naamlooze Vennootschap Luxe-Auto Verhuuronderneming

voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: Koninginnegracht 10.

(over Hoofd-Ingang Dierentuin)

te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nes. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's

Dag en Nacht geopend

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubi-
leeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid